

IZAZOVI I ODABRANA PITANJA POREZNOG TRETMANA PRIJENOSA POSLOVANJA U OBITELJSKIM DRUŠTVIMA

*Prof. dr. sc. Edita Čulinović-Herc**
*Prof. dr. sc. Nataša Žunić Kovačević***
*Viktorija PISAČIĆ, univ. mag. iur.****

UDK 336.22::347.72
<https://doi.org/10.30925/zpfsr.47.1.2>
Ur.: 12. studenoga 2025.
Pr.: 5. veljače 2026.
Izvorni znanstveni rad

Sažetak

Porezni aspekti prijenosa poslovanja na iduću generaciju u obiteljskim društvima utječu na odluku osnivača kome će i na koji način prenijeti obiteljski biznis. U hrvatskom pravu, kao i u pravima drugih država, članovi obitelji uživaju određene porezne pogodnosti pri darovanju i/ili nasljeđivanju poslovne imovine osnivača. U ovome se radu istražuje porezni tretman članova obitelji prilikom stjecanja poslovnih udjela u društvu s ograničenom odgovornošću darovanjem i/ili nasljeđivanjem, u skladu s hrvatskim poreznim propisima te sudskoj i poslovnoj praksi, kao i praksi porezne uprave. Detektirani izazovi i odabrana pitanja stavljaju se u kontekst izazova identificiranih u usporednom pravu te se iznose prijedlozi poboljšanja regulatornog okvira u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: *obiteljska društva; Zakon o porezu na dohodak; poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću; darovanje poslovnog udjela; nasljeđivanje poslovnog udjela.*

* Dr. sc. Edita Čulinović-Herc, redovita profesorica u trajnom izboru, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet; edita.culinovic.herc@pravri.uniri.hr. ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6177-8057>.

** Dr. sc. Nataša Žunić Kovačević, redovita profesorica u trajnom izboru, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet; natasazk@pravri.uniri.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6923-5658>.

*** Dr. sc. Viktorija PISAČIĆ, univ. mag. iur., asistentica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet; vpisacic@pravri.uniri.hr. ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1033-6827>.

Ovaj je rad napisan u okviru projekta „Upravljanje i restrukturiranje obiteljskih trgovačkih društava u doba smjene generacija” (uniri-iz-25-23), financiranog od Europske unije – NextGenerationEU kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.–2026., u sklopu Programskog financiranja Sveučilišta u Rijeci, Pravnog fakulteta. Izneseni stavovi i mišljenja isključivo su stavovi autora i ne odražavaju nužno službeni stav Europske unije ili Europske komisije. Europska unija ni Europska komisija ne mogu snositi odgovornost za njih.

◆ Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci licenciran je u skladu s Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International licencom (CC BY-NC-ND 4.0).

1. UVOD I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Pitanje prijenosa poslovanja na iduću generaciju u obiteljskom društvu, koje se u (ekonomskoj) literaturi naziva i pitanjem sukcesije obiteljskog biznisa¹, od strateške je važnosti za to društvo. Obiteljska društva imaju specifična svojstva, izazove upravljanja i razvojni put, čak i kada nisu prepoznata kao poseban tip društva.² Članovi obitelji u tom društvu mogu djelovati kao suosnivači i/ili članovi uprave, odnosno zaposlenici društva. Dinamika društva utječe na dinamiku obitelji, a vrijedi i obrnuto.³

Povlačenje osnivača iz posla predstavlja kritičnu točku u razvoju obiteljskih društava.⁴ Interesi osnivača fizičke osobe i osoba koje su potencijalni sukcesori mogu se razlikovati, naročito ako su u pitanju djeca kao prirodni nasljednici osnivača.⁵ Često nisu zainteresirana za preuzimanje obiteljskog biznisa jer imaju druge životne prioritete, ali i ako jesu, a nemaju potrebnu razinu poduzetničkih znanja i vještina, osnivač će biti primoran potražiti treću osobu kao sukcesora u njegovim ulogama u društvu.⁶

Porezni aspekti prijenosa poslovanja „na iduću generaciju“ važan su čimbenik pri odabiru pravnog modela, ali i osobe sukcesora. Članovi obitelji uživaju određene porezne pogodnosti, osobito ako je riječ o darovanju ili nasljeđivanju (poslovne) imovine darovatelja ili ostavitelja. Oporezivanje darovanja i nasljedstva, što uključuje i poslovne udjele, vrlo je različito uređeno unutar država članica EU-a,⁷ ali i unutar država članica OECD-a.⁸ S obzirom na to da je 450.000 poduzeća u

- 1 Tako i: Eva Vincencová, Monika Hodinková i Roman Horák, „The Tax Effects of the Family Business Succession“, *Procedia Economics and Finance* 34 (2015): 303-310.
- 2 Mihaela Braut Filipović, „Specifičnosti upravljanja obiteljskim društvima“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 67, br. 6 (2017): 935-962.
- 3 Primjerice, razvod bračnih drugova. V. Tina Jakupak, „Poslovni udjel(i) i bračna stečevina kroz praksu trgovačkih sudova“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 42, br. 2 (2021): 559-578.
- 4 Prema istraživanjima samo 30 % obiteljskih poduzeća preživi prijenos poslovanja na drugu generaciju, 13 % na treću generaciju, a svega 3 % ima dulji životni vijek. Petra Mezulić Jurić i Mirela Alpeza, *Izazovi prijenosa poslovanja u malim i srednjim poduzećima* (Zagreb: CEPOR, 2017.), 7.
- 5 O želji osnivača vlasnika da sukcesori budu djeca v. istraživanje Business Transfer Barometar provedeno u RH. Dvije trećine osnivača u vidu ima konkretnu osobu koja će ih zamijeniti. To je u 73 % slučajeva njihovo dijete, a u 16 % slučajeva osoba koja nije član obitelji. Mirela Alpeza, Nives Grubišić i Martina Mikrut, *Business Transfer Barometar Hrvatska* (Zagreb: CEPOR, 2015.), 28.
- 6 Detaljnije o razlozima odabira sukcesora v. Edita Čulinović-Herc, Mihaela Braut Filipović i Sara Madžarov Matijević, „Prijenos poslovnog udjela u društvu s ograničenom odgovornošću u uvjetima smjene generacija“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 46, br. 1 (2025): 113-114.
- 7 V. komparativni pregled: Daniela Steinbrenner, Stefan Weck i Jan Zental, *An International Comparison of Inheritance Taxes* (Munich: Foundation for Family Businesses, 2024.), 1-107.
- 8 OECD, *Inheritance Taxation in OECD Countries*, *OECD Tax Policy Studies*, br. 28. Pristup 17. rujna 2025., https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/05/inheritance-taxation-in-oecd-countries_2d33ceae/e2879a7d-en.pdf.

kojima je zaposleno dva milijuna radnika predmet prijenosa poslovanja u Europi,⁹ poreznopravna pitanja sukcesije obiteljskog biznisa važna su tema.

Pojam prijenosa poslovanja na iduću generaciju u obiteljskom društvu samo je kolokvijalan izraz koji traži preciznije pravno određenje, kako pojma obiteljsko društvo tako i pojma prijenosa poslovanja. Valja poći od toga da pojam obiteljskog društva nije jednoznačan.¹⁰ Ovaj se rad bavi samo onim obiteljskim društvima koja su utjelovljena kao društva s ograničenom odgovornošću (u daljnjem tekstu: d.o.o.), jer je riječ o dominantno zastupljenom pravnom obliku trgovačkog društva (kapitala) u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH), koji je kao model „zatvorenog“ društva¹¹ prikladan za obiteljski biznis.

Kada govorimo o prijenosu poslovanja, on ima više razina. Osnivač može zadržati poslovne udjele, a prenijeti samo upravljačke funkcije, ali može prenijeti i sve svoje poslovne udjele. Time novom (većinskom ili stopostotnom) članu društva neizravno daje ovlast da imenuje drugog ili druge članove uprave. Iako se najčešće podrazumijevaju obje razine,¹² u ovome radu razmatraju se poreznopravni aspekti nenaplatnog prijenosa poslovnih udjela članovima obitelji, dakle samo tzv. vlasnička razina sukcesije u d.o.o.-u. Ujedno se polazi od toga da osnivač želi prepustiti poslovne udjele bez namjere zadržavanja upravljačkih funkcija ili drugih oblika zadržavanja kontrole.¹³

D.o.o. je, među ostalim, prikladan oblik za obavljanje obiteljskog biznisa jer njegovi članovi ne odgovaraju za obveze društva, već samo snose poslovni rizik za uloženo.¹⁴ To omogućuje da se imovina osnivača pravno odvoji od imovine društva, jer njihovi ulozi, pravno gledano, postaju imovina društva. D.o.o. je organizacijski i kapitalno manje zahtjevan od dioničkog društva, koje također počiva na načelu neodgovornosti osnivača za dugove društva, no obiteljsko društvo može se osnovati i kao bilo koje trgovačko društvo čije pretpostavke za osnivanje ispunjava.¹⁵

9 Europska komisija, *Business Transfers*, pristup 27. rujna 2025., https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/continuity-and-exit/business-transfers_en.

10 V.: Braut Filipović, „Specifičnosti upravljanja“, 937-943. Obiteljsko društvo pretpostavlja postojanje trgovačkog društva osnovanog prema ZTD-u. V. str. 941. te bilješke 22, 23 i 24. Obiteljsko poduzeće nije isto što i društvo. Može se utjeloviti i kao obrt, pa i ortaštvo.

11 Edita Čulinović-Herc, Sonja Marinac Rumora i Mihaela Braut Filipović, „Pravno uređenje odnosa članova u zatvorenim (*closely held*) društvima na primjeru hrvatskog društva s ograničenom odgovornošću“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 39, br. 1 (2021): 45-86.

12 Schwendinger definira sukcesiju obiteljskog poduzeća kao „*a transition of ownership and leadership from one member of the family to another*“. V.: Bernhard Schwendinger, „A Methodology to Explore Family Business Succession“, *International Journal of Management Cases* 13, br. 4 (2011): 34-41.

13 O taksonomiji kontrolnih mehanizama v. Antonija Zubović i Edita Čulinović-Herc, „Piramidalne strukture i društva s uzajamnim udjelima kao oblik odstupanja od načela „jedna dionica – jedan glas“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 40, br. 1 (2019): 87-108.

14 Čl. 385. st. 2. Zakona o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 111/12., 125/11., 68/13., 110/15., 40/19., 34/22., 114/22., 18/23., 130/23., 136/24. (u daljnjem tekstu: ZTD).

15 Primjerice komanditno ili javno trgovačko društvo, gdje određeni ili svi članovi odgovaraju za obveze društva.

Iako su poslovni udjeli u d.o.o.-u prenosivi u pravnom prometu, oni nisu, poput dionica, prikladni za kolanje na tržištu kapitala. Personalni stabilitet članova društva u d.o.o.-u dobro se uparuje sa željenim stabilitetom članova obitelji. Ipak, u RH ne postoji obiteljski d.o.o., niti ijedno drugo trgovačko društvo koje sadrži izraz „obiteljsko“ u svojem nazivu.¹⁶

Neka zakonodavstva definiraju pojam obiteljskog društva, no ona su u manjini.¹⁷ Doktrinarne definicije obiteljskog društva su brojne.¹⁸ Osobito je utjecajna i paneuropska definicija obiteljskog društva koju u svojem Mišljenju navodi Europski gospodarski i socijalni odbor (u daljnjem tekstu: EGSO) o obiteljskim poduzećima u Europi kao izvoru novog rasta i boljih radnih mjesta.¹⁹ Taj se odbor referira na

-
- 16 Izuzetak je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, ali ono nije trgovačko društvo. V. čl. 5. st. 1.a Zakona o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, Narodne novine, br. 29/18., 32/19., 18/23., prema kojem je to organizacijski oblik gospodarskog subjekta poljoprivrednika fizičke osobe koji radi stvaranja dohotka samostalno i trajno obavlja djelatnost poljoprivrede i s njom povezane dopunske djelatnosti, a temelji se na korištenju vlastitih i/ili unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova obitelji. V. Mihaela Braut Filipović i Antonija Zubović, „Legal Status of Croatian Family Farms“, u: *Exploring the Social Dimension of Europe, Essays in Honour of Nada Bodiroga-Vukobrat*, ur. Gerald G. Sander et al. (Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 2021.), 473-486. Pomaganje članova obitelji predviđeno je i Zakonom o obrtu (bez obveze sklapanja ugovora o radu). V. čl. 30. st. 1. i 3. Zakona o obrtu, Narodne novine, br. 143/13., 127/19., 41/20. Obrt nije trgovačko društvo.
- 17 Tako se u Mišljenju Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o obiteljskim poduzećima u Europi kao izvoru novog rasta i boljih radnih mjesta (samoinicijativno mišljenje), SL C 13, 15.1.2016., navodi da su obiteljska poduzeća pravno definirana i u Italiji (Građanski zakonik) i u Rumunjskoj, a u Mađarskoj su pravno definirana poljoprivredna obiteljska poduzeća. V. primjerice definiciju obiteljskog društva u čl. 230-bis talijanskog *Codice civile*. U Nizozemskoj se u statističke svrhe koristi definicija prema kojoj je to „trgovačko društvo u kojem jedna obitelj izravno ili neizravno ima većinski udio (25 % ako društvo kotira na burzi) te obitelj mora biti formalno uključena u upravljanje, a udjeli moraju biti prenosivi.“ Mascha Hoogeveen, Arjan Lejour i Mitra Tydeman, „The Importance of Dutch Family Businesses and the Tax Facilities for Transfers under Inheritance Law or Gifts“, *Studi Tributari Europei* 13, br. 1 (2023): 42.
- 18 Tako primjerice Davis i Tagiuri 1996. godine definiraju obiteljsko poduzeće kao poduzeće u kojem dva ili više člana obitelji vrše utjecaj na poslovanje poduzeća. Renato Tagiuri i John Davis, „Bivalent Attributes of the Family Firm“, *Family Business Review* 9, br. 2 (1996): 199-208. Chua i drugi smatraju da obiteljska društva treba definirati kao biznis „governed and/or managed with the intention to shape and pursue the vision of the business held by a dominant coalition controlled by members of the same family... in a manner that is potentially sustainable across generations of the family.“ Jess H. Chua, James J. Chrisman i Pramodita Sharma, „Defining the Family Business by Behavior“, *Entrepreneurship Theory and Practice* 23, br. 4 (1999): 35. Le Breton-Miller i drugi 2004. godine kažu da je obiteljski biznis onaj „in which more members of the same family are involved as the principal owners or administrators, simultaneously or in the course of time.“ Isabelle Le Breton-Miller et al., „Toward an Integrative Model of Effective FOB Succession“, *Entrepreneurship Theory and Practice* 28, br. 4 (2004): 318-319.
- 19 Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o obiteljskim poduzećima u Europi kao izvoru novog rasta i boljih radnih mjesta (samoinicijativno mišljenje), SL C 13, 15.1.2016., 8-13.

Izvjешće Skupine stručnjaka za obiteljska poduzeća²⁰, koja preporučuje usvajanje te definicije, stoga se ona danas uzima kao opća.²¹ Stoga, iako je sam EGSO u svojem mišljenju naglasio da se radi o preširokoj definiciji,²² ta je definicija polazna točka za eventualno određenje pojma obiteljskog društva u nacionalnim pravima država članica EU-a.

Definicija naglašava da bi većina glasova u tom poduzeću²³ trebala biti u rukama jedne ili više fizičkih osoba koje su osnovale poduzeće ili stekle udjele u poduzeću, odnosno u rukama njihova bračnog druga, roditelja, djece ili izravnih nasljednika djece, pri čemu to većinsko pravo glasa može biti izravno ili neizravno. Uz to, najmanje jedan predstavnik obitelji ili srodnik treba biti angažiran u rukovodstvu ili administraciji poduzeća. Za poduzeća koja kotiraju na burzi, poduzeće se smatra obiteljskim ako ga je osnovala ili u njemu stekla udjele neka obitelj, odnosno ako potomci posjeduju 25 % glasova koji proizlaze iz vlasničkog kapitala. Iz definicije slijedi da je potrebna kontrola glasačkih prava (koji proizlaze iz poslovnih udjela) od strane obitelji koja se treba udružiti s funkcijom člana obitelji kao člana uprave. Jedino ako je u pitanju uvršteno društvo, tada je prag kontrole spušten na 25 % glasačkih prava, jer je to prag čijim prelaskom u većini zakonodavstava nastaje obveza objave ponude za preuzimanje.²⁴

U ovome se radu obrađuje porezni tretman prijenosa poslovnog udjela u d.o.o.-u koji osnivač nenaplatno prenosi članovima obitelji prema hrvatskom pravu. Pitanje je važno istražiti jer osnivači tih društava nemaju dovoljno iskustva s pitanjima „prijenosa poslovanja na iduću generaciju“, kao što je to slučaj u inozemnim razvijenim sustavima.²⁵ Ta pitanja u pravnoj znanosti u RH, prema saznanjima autorica rada, nisu bila dosad ciljano istraživana,²⁶ iako su mjestimično obrađivana u stručnoj literaturi.²⁷ Poreznopravni aspekti u pravnoj znanosti više su razmatrani

20 Europska komisija, *Overview of Family-Business-Relevant Issues: Research, Networks, Policy Measures and Existing Studies*, pristup 15. rujna 2025., <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10388/attachments/1/translations/en/renditions/native>.

21 Europska komisija, *Family Business*, pristup 15. rujna 2025., https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-fundamentals/family-business_en.

22 V. t. 3.5. Mišljenja Europskog gospodarskog i socijalnog odbora, 10.

23 Definicija govori o obiteljskom poduzeću, ali je isto primjenjivo na obiteljsko društvo.

24 Marko Ivkošić, „Kontrola nad dioničkim društvom u pravu preuzimanja i pravu povezanih društava“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 60, br. 1 (2023): 41 i dalje.

25 Tako i: Hoogeveen, Lejour i Tydeman, „The Importance of Dutch Family Businesses“; Vincencová, Hodinková i Horák, „The Tax Effects“; 303-310; Murad Ali Ahmad Al-Zaqeba, „Inheritance Risk Management and Tax Breaks for Family Businesses“, *Academic Journal of Business and Social Sciences* 8, br. 1 (2024): 1-30; Lars-Göran Sund i Per-Olof Bjuggren, „No Gift and Inheritance Tax: No Problems Left for Succession of Family-Owned Businesses?“, *European Business Law Review* 24, br. 1 (2013): 149-159.

26 Primjerice: Hrvoje Markovinović, „Prijenos poslovnog udjela – što jest, a što ne bi trebao biti“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 72, br. 1-2 (2022): 213-244. Na str. 233. u tom važnom radu razmatra se uloga javnog bilježnika i njegova komunikacija prema poreznoj upravi kada se prenosi poslovni udio ili kada se vodi ostavinski postupak u okviru kojeg se nasljeđuje poslovni udio.

27 V. Tino Bego, „Nasljeđivanje poslovnog udjela“, *Pravo i porezi*, br. 9 (2017): 5-8; Tino Bego, „Prodaja i darovanje d.o.o.-a“, *Pravo i porezi*, br. 3 (2017): 84-90.

u kontekstu poreznopravno privilegiranih oblika restrukturiranja trgovačkih društava.²⁸ Prijenos poslovnog udjela, s druge strane, iz prizme prava društava, uključujući darovanje i/ili nasljeđivanje, obrađivan je u literaturi.²⁹ Teme darovanja i nasljeđivanja povezane su zbog bitno istog poreznopravnog tretmana (primjene istih poreznih stopa), barem kada je u pitanju hrvatsko pravo. Detektirani izazovi mjestimično su usporedivi s onima iz drugih odabranih poreznopravnih sustava, a u radu se daju i prijedlozi poboljšanja hrvatskog prava.

2. DAROVANJE I NASLJEĐIVANJE POSLOVNOG UDJELA (IZMEĐU ČLANOVA OBITELJI) – POREZNOPRAVNI POGLED

Darovanje poslovnog udjela članovima obitelji transakcija je s najnižim transakcijskim troškom jer se ne plaća porez na darovanje poslovnih udjela. Da bi se utvrdila jasna zona (ne)oporezivanja prijenosa poslovnog udjela članovima obitelji, potrebno je uzeti u obzir odredbe dvaju zakona. Zakon o lokalnim porezima (u daljnjem tekstu: ZLP)³⁰ *lex generalis* je za oporezivanje darova i nasljedstva. Tim je zakonom propisano (čl. 4. st. 2. ZLP-a) da je porez na darovanja i nasljedstva supsidijaran, odnosno da se on ne plaća ako je plaćen neki drugi porez prema posebnom propisu. Stoga je, kako bi se jasno odredilo što jest, a što nije u zoni oporezivanja, potrebno sagledati širu regulatornu sliku, jer do oporezivanja prijenosa poslovnog udjela može doći na temelju Zakona o porezu na dohodak (u daljnjem tekstu: ZPD).³¹

Transakcijski gledano, prijenos poslovnog udjela odvija se kroz dva pravna posla koja čine cjelinu. Prvo, obveznopravni posao kojim prenositelj preuzima obvezu prijenosa udjela, a stjecatelj se obvezuje izvršiti protučinidbu.³² No pravni posao prijenosa poslovnog udjela nastaje tek kada je zaključen ugovor o prijenosu udjela u propisanoj formi – u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju solemnizira javni bilježnik.³³ U praksi se često oba ugovora nalaze u jednoj ispravi,

28 V. Dario Stevanato, „Porezi kao čimbenik restrukturiranja trgovačkih društava“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 39, br. 4 (2018): 1623-1623. O korištenju restrukturiranja koncerna kao metode izbjegavanja poreza kod međugeneracijskog transfera. V. Hojong Shin, „Avoiding Inheritance Taxes in Family Firms“, *Financial Management* 49, br. 4 (2020): 1051-1082. Slično, Sund i Bjuggren, „No Gift and Inheritance Tax“, 153. Za hrvatsko pravo v. čl. 67. st. 4. ZPD-a, potvrđeno mišljenjem Ministarstva financija, Porezne uprave, klasa: 41001/18-01/96, ur. br.: 513-07-21-01/18-2 od 3. travnja 2018., pristup 12. rujna 2025., <https://www.iusinfo.hr/misljenja-i-tumacenja/MMIN201D20180403Nm399013551>.

29 Primjerice Markovinović, „Prijenos poslovnog udjela“, 213-244; Čulinović-Herc, Braut Filipović i Madžarov Matijejić, „Prijenos poslovnog udjela“, 111-133.

30 Zakon o lokalnim porezima, Narodne novine, br. 115/16., 101/17., 114/22., 114/23., 152/24. (u daljnjem tekstu: ZLP).

31 Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, br. 115/16., 106/18., 121/19., 32/20., 138/20., 151/22., 114/23., 152/24. (u daljnjem tekstu: ZPD).

32 Obveznopravni posao može biti prodaja, darovanje, zamjena poslovnog udjela i dr. On proizvodi samo obveznopravne učinke, ne dolazi do promjene članstva u društvu, već samo do valjano preuzete obveze na prijenos.

33 Naravno, ako postoje, moraju biti ispunjene eventualne druge pretpostavke iz društvenog

iako imaju različite pretpostavke valjanosti i različitu pravnu sudbinu, pri čemu je posao prijenosa i sadržajno i funkcionalno apstraktan u odnosu na osnovni posao.³⁴ To mu omogućuje da ga „nadživi“ i ako osnovni posao bude poništen, odnosno ako otpadne pravni temelj. Zbog tih značajki obveza prijave događaja nastaje tek po realizaciji drugog pravnog posla, u što je uključen javni bilježnik.

2.1. Neprimjena Zakona o lokalnim porezima pri darovanju i nasljeđivanju poslovnih udjela

Prema čl. 4. ZLP-a porez na darove plaća se na gotov novac, novčane tražbine i vrijednosne papire (vrijednosnice) te na pokretnine, ako je pojedinačna tržišna vrijednost pokretnine veća od 6.700,00 eura na dan utvrđivanja porezne obveze. Isto vrijedi i za nasljeđivanje, jer su ti porezi uređeni istim propisom. Riječ je o poreznoj stopi od 4 % u skladu s čl. 8. ZLP-a.

Izraz vrijednosni papiri (vrijednosnice) otvara interpretativnu dilemu. Dionice jesu vrijednosni papiri,³⁵ no poslovni udjeli u d.o.o.-u to nisu. Štoviše, u d.o.o.-u postoji izričita zakonska zabrana da se poslovni udio, kao dio temeljnog kapitala, izrazi u vrijednosnim papirima.³⁶ Stoga su poslovni udjeli općenito izuzeti od oporezivanja na temelju poreza na nasljedstva i darove. Tako proizlazi i iz mišljenja Porezne uprave od 11. travnja 2017. godine.³⁷ To se mišljenje prvenstveno odnosi na nasljeđivanje, no vrijedi i za darovanje. Budući da je prijenos poslovnog udjela oporeziv na temelju ZPD-u, potrebno je i prema tom zakonu utvrditi jasan krug ovlaštenika povoljnijeg poreznog tretmana.

2.2. Primjena Zakona o porezu na dohodak – oporezivanje primitka po osnovi kapitalnog dobitka pri stjecanju poslovnih udjela

Prema čl. 8. st. 2. t. 2. ZPD-a, primici koji se ne smatraju dohotkom jesu nasljedstva i darovi, osim kada je samim ZPD-om drukčije uređeno.³⁸ To znači da i ZPD potvrđuje da su darovani ili naslijeđeni poslovni udjeli načelno izuzeti i od poreza na dohodak, ali oporezivanju otvara mogućnost kroz posebne odredbe. Prije

ugovora poput suglasnosti društva, prava prvokupa i sl. V. Čulinović-Herc, Braut Filipović i Madžarov Matijević, „Prijenos poslovnog udjela“, 117 i dalje.

34 Markovinović, „Prijenos poslovnog udjela“, 220.

35 Čl. 170. ZTD-a.

36 Čl. 385. st. 1. ZTD-a.

37 Mišljenje Porezne uprave Republike Hrvatske, klasa: 410-01/17-01/699, ur. br.: 513-07-21-01/17-2 od 11. travnja 2017., pristup 12. rujna 2025., https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19517.

38 Primjerice, nasljedstvo se ne uključuje u primitke na temelju kojih se utvrđuje dohodak ako potječe iz neoporezivih izvora, iz primitaka koji se ne smatraju dohotkom, ili ako je porez na dohodak već plaćen za te primitke za života ostavitelja. Slično, darovi se ne smatraju dohotkom ako su darovatelj i daroprimatelj fizičke osobe koje ne obavljaju samostalnu djelatnost, te ako se dar daje iz primitaka koji su već oporezovani ili iz onih koji se ne smatraju dohotkom. V. Gordana Lončar i Sandra Pezo, *Zakon o porezu na dohodak s komentarom* (Zagreb: Institut za javne financije, 2024.), 20.

nego što se pristupi procjeni zone (ne)oporezivosti, potrebno je prije svega definirati neke relevantne pojmove.

Kao prvo, kapitalni dobitci su primici koji nastaju otuđenjem financijske imovine, a poslovni udjeli ulaze u pojam financijske imovine. Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka samo je jedan od više navedenih podvrsta dohodaka od kapitala koji su definirani u čl. 67. st. 1. ZPD-a.³⁹ Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka predstavlja razliku između ugovorene prodajne cijene, odnosno primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje, i njezine nabavne vrijednosti. Kolokvijalno, riječ je o ostvarenoj razlici u cijeni između prodajne i nabavne vrijednosti financijske imovine. Poslovni udjeli *stricto sensu* ne spadaju u kategoriju financijskih instrumenata, barem prema zakonu koji je *sedes materiae* za njihovo definiranje,⁴⁰ ali oni poreznopravno to jesu. Financijska imovina širok je pojam koji zakonodavac, za potrebe oporezivanja primitaka, detaljno definira (čl. 67. st. 2. t. 1.-5. ZPD-a).⁴¹ Udjeli u kapitalu trgovačkih društava, neovisno o vrsti trgovačkog društva, pa tako i poslovni udjeli u d.o.o.-u, smatraju se prema čl. 67. st. 2. t. 1. ZPD-a dijelom financijske imovine. Zbog toga primici nastali otuđenjem poslovnih udjela u d.o.o.-u ulaze u krug oporezivih primitaka.⁴²

Kao drugo, ZPD sadrži vlastitu definiciju pojma otuđenja (financijske imovine). Naime, primici od otuđenja financijske imovine mogu nastati na temelju raznih pravnih osnova, najčešće dvostranoobveznih pravnih poslova. ZPD taj pojam definira u čl. 67. st. 3., navodeći da obuhvaća „prodaju, zamjenu, darovanje i drugi prijenos“. Ta norma, usprkos načelnom stajalištu da darovanje poslovnih udjela ne podliježe oporezivanju (jer poslovni udjeli nisu vrijednosni papiri), ponovno uključuje taj slučaj u zonu oporezivosti.⁴³

ZPD ne definira što sve podrazumijeva pojam „drugi prijenos“. Ako se taj izraz tumači najšire moguće, to bi bio prijenos do kojeg je došlo na temelju bilo koje pravne

39 Čl. 64. st. 1. ZPD-a navodi sve oblike dohotka od kapitala: „Dohotkom od kapitala smatraju se primici po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobitci, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju.“

40 V. definiciju financijskog instrumenta u čl. 3. t. 24. Zakona o tržištu kapitala, Narodne novine, br. 65/18., 17/20., 83/21., 151/22., 85/24., 126/25.

41 O širini definicije govori i činjenica da se i kriptoimovina, konkretno *bitcoin* smatra dijelom financijske imovine, pa se pri trgovanju *bitcoinima* također oporezuje kapitalni dobitak. V. Mišljenje Porezne uprave Ministarstva financija RH, klasa: 410-01/17-08/29, ur. br.: 513-07-21-01/18-4 od 19. ožujka 2018., pristup 9. rujna 2025., <https://www.iusinfo.hr/misljenja-i-tumacenja/MMIN201D20180319N1634026519>.

42 Čl. 67. st. 2. ZPD-a navodi primitke koji nastaju otuđenjem sljedećih vrsta financijske imovine: „1.) prenosivih vrijednosnih papira i strukturiranih proizvoda, uključivo i udjela u kapitalu trgovačkih društava i drugih vrsta udruživanja čiji je način raspolaganja udjelima usporediv s takvim društvima, 2.) instrumenata tržišta novca, 3.) jedinica u subjektima za zajednička ulaganja, 4.) izvedenica i/ili 5.) razmjernog dijela likvidacijske mase u slučaju likvidacije investicijskog fonda te ostali primici ostvareni od vlasničkih udjela u slučaju likvidacije, prestanka ili istupa.“

43 To potvrđuje čl. 8. st. 2. t. 3. ZPD-a.

osnove, a ne samo pravnog posla poput prodaje. Tako netko može steći poslovni udio i nasljeđivanjem, oporučno ili kao zakonski nasljednik.

2.3. Načelna neoporezivost svih otuđenja poslovnih udjela između (nekih) članova obitelji

Neki članovi obitelji spadaju u krug povlaštenih poreznih obveznika kada je u pitanju porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka jer se, prema čl. 67. st. 8. ZPD-a, taj dohodak od kapitala ne oporezuje ako je otuđenje izvršeno između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji te drugih članova uže obitelji.⁴⁴ U skladu s čl. 67. st. 3. ZPD-a, to bi trebalo vrijediti za sve osnove otuđenja, odnosno za sve prijenose kako ih definira ZPD.

Ono što je u ovoj normi podložno tumačenju jest krug povlaštenih stjecatelja poslovnog udjela. Budući da zakonodavac upotrebljava izraz „srodnika u prvoj liniji“, nije jasno radi li se o prvom nasljednom redu ili o srođnicima u pravoj liniji (lat. *linea directa*). Naime, ostaviteljeva djeca, koja prema čl. 9. st. 1. ZN-a čine njegov prvi nasljedni red, ujedno su i njegovi krvni srodnici (descendenti) u pravoj liniji (*linea directa*). Međutim, u prvi nasljedni red, prema čl. 9. st. 1. ZN-a, ulazi i bračni drug (koji nije krvni srodnik ostavitelja). Stoga korištenje izraza prava linija (*linea directa*) upućuje na to da se poslovni udio neoporezivo može prenijeti, primjerice, s osnivača na unuka, ali ne i na, primjerice, kćerina supruga. S druge strane, ako se misli na prvi nasljedni red, tada se ubrajaju samo bračni drug i djeca osnivača (prenositelja), ali ne i unuci i praunuci. U nekoj od budućih izmjena ZPD-a bilo bi potrebno to precizirati.

Ova interpretativna dilema nije od presudnog značaja s obzirom na to da ZPD ionako širi taj pojam i na „druge članove uže obitelji“, istodobno dajući kriterije tko se smatra članom uže obitelji u poreznopravnom smislu. Naime, upućuje na krug osoba naveden u čl. 14. st. 4. i 5. ZPD-a,⁴⁵ što je šire i od prvog nasljednog reda i od srodnika u pravoj liniji.⁴⁶ Tako se prema čl. 14. st. 4. ZPD-a djecom smatraju djeca koju roditelji, maćehe odnosno očusi, posvojitelji, udomitelji i skrbnici uzdržavaju. Djecom se smatraju i djeca nakon završetka redovnog školovanja do prvog zapošljavanja. S druge strane, prema čl. 14. st. 5. ZPD-a uzdržavanim članovima uže obitelji smatraju se bračni drug, roditelji poreznog obveznika, maćehe odnosno očusi

44 ZPD ne definira užu obitelj. Obitelj kao pravni pojam nije definirana ni Obiteljskim zakonom, Narodne novine, br. 103/15., 98/19., 47/20., 49/23. U doktrini je prepoznato da se pravni pojam obitelji može različito oblikovati za različite vrste propisa. Dubravka Hrabar, ur., *Obiteljsko pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2021.), 5.

45 Prema čl. 14. st. 5. ZPD-a djecom se smatraju djeca koju roditelji, maćehe odnosno očusi, posvojitelji, udomitelji i skrbnici uzdržavaju. Djecom se smatraju i djeca nakon završetka redovnog školovanja do prvog zapošljavanja. Prema čl. 14. st. 6. ZPD-a uzdržanim članovima uže obitelji smatraju se bračni drug, roditelji poreznog obveznika, maćehe odnosno očusi koje punoljetno pastorko uzdržava, djeca nakon prvog zaposlenja i punoljetne osobe kojima je porezni obveznik imenovan skrbnikom prema posebnom zakonu.

46 Interesantno je da čl. 9. st. 1. t. 1. ZLP-a za potrebe izuzimanja članova obitelji od plaćanja poreza na nasljedstva i darovanje definira članove obitelji restriktivnije od ZPD-a. U krug privilegiranih ulaze bračni drug, potomci i preci koji čine uspravnu liniju te posvojenici i posvojitelji koji su u tom odnosu s umrlim ili darovateljem.

koje punoljetno pastorče uzdržava, djeca nakon prvog zaposlenja te punoljetne osobe kojima je porezni obveznik imenovan skrbnikom prema posebnom zakonu. Slijedom navedenog, vidljivo je da se uža obitelj širi i na uzdržavane osobe pod određenim uvjetima, što zapravo relativizira srodstvo kao ono koje je pretežito za kvalifikaciju statusa člana obitelji.

Autorice ovoga rada smatraju da tu odredbu treba tumačiti na način da u krug povlaštenih stjecatelja uđu i unuci, neovisno o tome što možda ne prolaze test osobe iz čl. 14. st. 4. i 5. ZPD-a. Tome u prilog govori i činjenica da primjenu načela *linea directa* sadržava i zakon koji je *lex generalis* za oporezivanje darovanja i nasljedstva.⁴⁷ To podržava zaključak da u krug pogodovanih treba uključiti i prvi nasljedni red i srodnike u pravoj liniji.

2.4. Uvjetna neoporezivost primitaka od poslovnih udjela stečenih prilikom razvoda, nasljeđivanja i dugoročnog držanja

Nadalje, u čl. 67. st. 8. ZPD-a imenuju se još tri situacije koje ulaze u zonu neoporezivosti, očigledno predviđajući potrebu da se uredi položaj još nekih osoba koje se želi porezno pogodovati, a više nisu ili uopće nisu članovi obitelji. Time se margina neoporezivosti dodatno širi.

Kao prvo, dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka ne oporezuje se ako je otuđenje izvršeno između razvedenih bračnih drugova pod pretpostavkom da je otuđenje u neposrednoj vezi s razvodom braka. Radi se o bivšem bračnom drugu koji činjenicom razvoda izlazi iz kruga pogodovanih osoba. Do stjecanja poslovnog udjela najvjerojatnije dolazi u parničnom postupku radi diobe bračne stečevine.⁴⁸ U toj parnici⁴⁹ bračni drug (tužitelj) tvrdi da je poslovni udio predmet bračne stečevine

47 Čl. 9. st. 1. t. 1. ZLP-a.

48 Prema čl. 36. st. 3. Obiteljskog zakona bračni drugovi su suvlasnici bračne stečevine u jednakim dijelovima. Ako nisu drukčije ugovorili, riječ je o neoborivoj zakonskoj presumpciji. Stoga, ako je riječ o imovini stečenoj nakon stupanja na snagu Obiteljskog zakona (30.6.1999.), u parnici radi utvrđenja bračne stečevine više se ne utvrđuju doprinosi bračnih drugova u njezinu stjecanju. Raniji je zakon dopuštao da se doprinosi bračnih drugova urede različito. To je izrijekom potvrđeno i za (poslovne) udjele u trgovačkom društvu koji su dio bračne stečevine, v. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-855/2014 od 13. rujna 2017. Presumirana polovica poslovnog udjela ne znači polovicu imovine društva, što se često ne razlikuje u praksi. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev2128/2010-2 od 18. prosinca 2012.; Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-2575/2017 od 8. svibnja 2018.

49 O tome koji je sud stvarno nadležan raspravljati o poslovnom udjelu kao predmetu bračne stečevine postoje različita stajališta. Prema Pravnom shvaćanju Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 19. lipnja 2008. to je nadležnost općinskog suda. Vrhovni sud Republike Hrvatske ima drukčije shvaćanje, navodeći da ako je predmet spora utvrđenje da su tužiteljica i tuženik suvlasnici, svaki u polovici poslovnog udjela trgovačkog društva, te ako se nalaže tuženiku da tužiteljici izda ispravu podobnu za upis njezinog suvlasničkog dijela na navedenom poslovnom udjelu, tada je za suđenje nadležan trgovački sud jer se dira u prava članova. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Gr1-137/06-2 od 13. travnja 2006.; Gr1-38/09-2 od 24. veljače 2009.; Gr1-526/14-2 od 8. prosinca 2014. V. argumente u prilog nadležnosti općinskog suda, Dubravka Hrabar, „Prijepori o sudskoj nadležnosti i poslovnim udjelima u svjetlu bračne stečevine“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 72, br. 1-2 (2022): 199 i dalje,

jer je drugi bračni drug (tuženik) jedini upisani imatelj poslovnog udjela. Spor se vodi ako bračni drug koji je imatelj poslovnog udjela ne želi drugome priznati pravo da potonji ima status suovlaštenika na tom poslovnom udjelu.⁵⁰ Praktičan problem nastaje ako osnivač ima jedan poslovni udio koji se ne može podijeliti, odnosno može samo ako je prethodno o tome donesena odluka skupštine društva.⁵¹ Nasuprot tome, ako postoje dva jednaka poslovna udjela koja pripadaju osnivaču, diobom bračne stečevine svakom bračnom drugu pripast će jedan udio.⁵² U literaturi se navodi da bi dio tužbenog zahtjeva trebao biti i ugovor o prijenosu poslovnih udjela sa svim sastavnim dijelovima, koji druga strana treba prihvatiti.⁵³

Kao drugo, kako se primici od naslijeđene financijske imovine (u našem slučaju poslovni udjeli) ne oporezuju, svojstvo člana obitelji ovdje nije od presudnog značaja jer osnivač može oporučno izabrati i treću osobu koja nije srodnik. Nasljedivost poslovnog udjela potvrđuje i ZTD, pa se članstvo nasljednika (oporučnog ili zakonskog) izvodi iz članstva preminulog člana društva kao njegova pravnog prednika.⁵⁴ Kako u hrvatskom pravu nije dopušteno ugovoriti da će jedna ugovorna strana drugoj (ili trećoj osobi) ostaviti imovinu ili dio imovine nakon smrti, već nasljednik može biti samo zakonski ili oporučni,⁵⁵ nasljednopravni ugovori općenito su isključeni kao pravna osnova nasljeđivanja. Dopušten je samo ustup i raspodjela imovine za života, koji je uređen čl. 105. Zakona o nasljeđivanju.⁵⁶ U pojedinim usporednim pravima takvi su ugovori dopušteni.⁵⁷ Primjerice, njemačko pravo

204-205.

- 50 Tuženik najčešće tvrdi u svoju obranu da je riječ o vlastitoj imovini stečenoj ili prije osnivanja bračne zajednice ili novcem koji nije stečen radom već nasljeđivanjem, darovanjem od članova obitelji i sl.
- 51 Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-3111/2016 od 1. rujna 2016.
- 52 Tužbeni zahtjev ima svoj deklaratorni dio, da je točno određeni poslovni udio bračna stečevina bračnih drugova, tužitelja i tuženika, kao i da je bračni drug ovlaštenik na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu, i kondemnatorni dio, kojim se bračnom drugu koji je upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela da drugom bračnom drugu koji nije upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela, a stekao je poslovni udio na temelju zakona, izda ispravu podobnu za upis u knjigu poslovnih udjela trgovačkog društva, odnosno za upis kod nadležnog suda. Tako i: Jakupak, „Poslovni udjel(i)“, 568.
- 53 Tako i: Jakupak, „Poslovni udjel(i)“, 568. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-4469/2017 od 17. prosinca 2019. Radi se o jednostranoj izjavi, a ne o dvostrano obveznom ugovoru, kojim se inače obavlja prijenos poslovnog udjela.
- 54 Nasljeđivanje poslovnog udjela se svrstava u derivativno stjecanje članstva u d.o.o.-u. V. Jakša Barbić, „Stjecanje članstva u društvu s ograničenom odgovornošću“, *Pravo i porezi* 10, br. 1 (2001): 22.
- 55 Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, br. 48/03., 163/03., 35/05., 127/13., 33/15., 14/19. (u daljnjem tekstu: ZN). ZN propisuje sankciju ništetnosti ugovora o nasljeđivanju (čl. 102. ZN-a), ugovora o sadržaju oporuke (čl. 104. ZN-a) te ugovora o budućem nasljedstvu ili zapisu (čl. 103. ZN-a). No ustup i raspodjela imovine za života (čl. 105. ZN-a) je dopušten. Radi se upravo o raspodjeli imovine za života djeci i potomcima, predmet koji bi mogao biti i poslovni udio.
- 56 Radi se o raspodjeli imovine za života djeci i potomcima, pa bi predmet tog ugovora mogao biti i poslovni udio. No tu do prijenosa poslovnog udjela na potomke dolazi prije smrti ostavitelja.
- 57 Iva Tuhtan Grgić, „Ugovor o nasljeđivanju“ (doktorska disertacija, Zagreb: Pravni fakultet, 2014.). Osim hrvatskog prava koje zabranjuje te ugovore, analiziraju se sustavi švicarskog

poznaje ugovor o nasljeđivanju između bračnih drugova prema odredbama § 2280 BGB-a ili uzajamni ugovor o nasljeđivanju uređen odredbom § 2298 BGB-a.⁵⁸

Budući da prema hrvatskom nasljednom pravu nije potrebna posebna izjava o prihvaćanju nasljedstva,⁵⁹ poslovni udio na (na)sljednika prelazi u trenutku smrti ostavitelja, ali se to utvrđuje u ostavinskom postupku koji vodi javni bilježnik u svojstvu povjerenika suda.⁶⁰ Rezultat tog postupka jest donošenje rješenja o nasljeđivanju, koje je deklaratornog karaktera.⁶¹ Po pravomoćnosti tog rješenja pristupa se upisu promjena u sudski registar (iako je nasljednik stekao nasljedstvo u trenutku smrti ostavitelja). Međutim, iako je smrt ostavitelja ključan trenutak za sljedništvo poslovnog udjela, za stjecanje položaja člana u odnosu prema društvu važan je upis u knjigu poslovnih udjela.⁶² Zbog svojstava nasljednog ugovora iz čl. 105. ZN-a, gdje do prijenosa poslovnog udjela dolazi za života osnivača, osnivač može tim putem upravljati „prijenosom poslovanja obiteljskog društva“ još za života, no predmet tog ugovora bit će i druga imovina ostavitelja/roditelja.⁶³

Kao posljednju situaciju koja rezultira poreznim oslobođenjem zakonodavac navodi da sva otuđenja financijske imovine od kojih je proteklo više od dvije godine od dana nabave, odnosno stjecanja te imovine, ne podliježu oporezivanju. Taj porezni štit definitivno uključuje i druge osobe koje nisu članovi obitelji jer proizlazi da se bilo čija i ikakva otuđenja financijske imovine neće oporezivati (na temelju dohotka od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka) ako se predmet otuđenja (financijska imovina) u imovini sljednika zadrži dulje od dvije godine. To zapravo znači da ZPD nagrađuje dugoročno držanje financijske imovine, općenito, u ovom slučaju poslovnih udjela u d.o.o.-u, neovisno o tome tko je stekao poslovni udio i po kojoj pravnoj osnovi, što bi uključivalo sve osnove stjecanja i osobe izvan obitelji.⁶⁴

(107-177.), austrijskog (181-220.) i talijanskog prava (223-271.).

58 Tuhtan Grgić, „Ugovor o nasljeđivanju“, 43-46.

59 Nasljednik se može odreći nasljedstva.

60 Sud pokreće ostavinski postupak po službenoj dužnosti nakon što primi smrtovnicu ili izvadak iz matice umrlih, odnosno s njima izjednačenu ispravu. V. čl. 210. ZN-a; Nikola Gavella i Vlado Belaj, *Nasljedno pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2008.), 461. Nakon zaprimanja obavijesti o smrti dodjeljuje predmet javnom bilježniku kao povjereniku za provođenja ostavinskog postupka.

61 Jer nasljednik stupa u poziciju nasljednika u trenutku smrti ostavitelja, odnosno *eo ipso*. V. Gavella i Belaj, *Nasljedno pravo*, 485.

62 Prema čl. 410. i 411. ZTD-a, poslovni udjeli vode se u knjizi poslovnih udjela, a u odnosu na društvo, član društva je samo onaj upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu obaviješten registarski sud. Kako bi se smanjio nepotreban formalizam drugog uvjeta, u doktrini je izraženo shvaćanje da društvo dužno treba priznati kao člana i onoga tko je poslao urednu prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, čak i ako o promjeni nije obaviješten registarski sud. V. Markovinović, „Prijenos poslovnog udjela“, 223, 225 i 226.

63 Ako je društvenim ugovorom predviđeno da na prijenos poslovnog udjela društvo treba dati suglasnost otvara se pitanje hoće li se taj ugovor tretirati prema društvu kao bilo koji prijenos na koji društvo treba dati suglasnost (čl. 412. st. 4. ZTD-a) ili će vrijediti uvjeti primjenjivi za nasljeđivanje iz čl. 414. ZTD-a koji bi za sljednika na temelju ugovora iz čl. 105. ZN-a, mogli biti tegobniji. S obzirom na to da do raspoređivanja imovine dolazi za života roditelja/osnivača, mišljenja smo da treba primijeniti hodogram opisan u čl. 412. st. 4. ZTD-a.

64 Ovo je izuzeće u skladu s poticanjem dugoročnog držanja udjela u kapitalu, kako bi se izbjegao

2.5. Zakon o porezu na dohodak precizira dan nabave financijske imovine i način utvrđivanja njezine tržišne vrijednosti

Odredbe čl. 67. st. 9. i 10. ZPD-a nastoje jasnije odrediti dan nabave financijske imovine.⁶⁵ Prema čl. 67. st. 9. ZPD-a, ako se financijska imovina stečena darovanjem otuđi u roku od dvije godine od dana nabave darovatelja, otuđitelju, tj. obdareniku⁶⁶ utvrđuje se dohodak od kapitala kao razlika između ugovorene prodajne cijene, odnosno primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i nabavne vrijednosti. Za potrebe oporezivanja primitka koji nastaje otuđenjem darovanog poslovnog udjela, nabavna vrijednost ravna se prema njegovu pravnom predniku (darovatelju). Time se precizira da se danom nabave financijske imovine smatra dan nabave pravnog prednika (darovatelja).⁶⁷ Također, ZPD se referira na tržišnu cijenu, što znači da ona predstavlja korektiv ugovorne cijene po kojoj obdarenik otuđuje darovani poslovni udio. U sudskoj praksi potvrđeno je da je porezno tijelo slobodno u izboru metodologije procjene tržišne vrijednosti, pod uvjetom da je dalo precizan, jasan i obrazložen nalaz o metodi i mjerilima na temelju kojih je procjena porezne osnovice utvrđena.⁶⁸

U odnosu na sve ostale osnove stjecanja (osim darovanja), zakonodavac u čl.

špekulativni pristup, odnosno stjecanje s ciljem preprodaje. Taj se pristup u domeni dioničkih društava prepoznaje još od Direktive (EU) 2017/828 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o izmjeni Direktive 2007/36/EZ u pogledu poticanja dugoročnog sudjelovanja dioničara, SL L 132, 20.5.2017, 1-25. Neke države koriste metodu progresivne porezne stope za kratkoročne kapitalne dobitke (ispod 365 dana). Primjerice Portugal, čl. 10. *Código do Imposto sobre o Rendimento das Pessoas Singulares* [Zakonik o porezu na dohodak], *Decreto-Lei 442-A/88* od 30. studenoga 1988., s posljednjim izmjenama *Lei n.º 82-E/2014* od 31. prosinca 2014., *Diário da República*, br. 252/2014.

65 U Nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama ZPD-a, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2024. godine, nalazi se obrazloženje koje objašnjava *ratio* ove zakonske intervencije: „S obzirom na to da odredbe ZPD-a različito uređuju početak računanja razdoblja od dvije godine, u slučaju kada se radi o otuđenju financijske imovine stečene darovanjem i u slučaju kada se radi o otuđenju financijske imovine izvršene između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji, drugih članova uže obitelji, razvedenih bračnih drugova i ako je otuđenje u neposrednoj vezi s razvodom braka, uočena je potreba za ujednačavanjem početka računanja razdoblja, neovisno o navedenim načinima stjecanja financijske imovine kako bi se izbjegle nejasnoće u primjeni tih odredbi.“

66 ZPD rabi izraz daroprimalatelj.

67 Ako pođemo od toga da u našem slučaju govorimo o osnivaču i moguće jedinom članu društva koji je stekao poslovne udjele u tom društvu kada ga je osnovao (odnosno prilikom upisa tada osnovanog društva u sudski registar), prodaja poslovnog udjela u sadašnjosti može predvidivo rezultirati velikom razlikom između nabavne i ugovorene prodajne cijene vrijednosti, jer se u sadašnjem vremenu kapitalizira dugoročna vrijednost uspješnog društva, pa prema tome i poslovnih udjela u kojima su utjelovljena prava članova. Naravno moguće je i obrnuti scenarij ako se radi o d.o.o-u koje je zapalo u poteškoće.

68 V. presudu Upravnog suda u Rijeci, Us I-625/2025-8 od 24. srpnja 2025., para. 24. Više o odabiru metode procjene porezne osnovice, v.: Ana Dujmović i Vlaho Bassegli Gozze, „Utvrđivanje porezne osnovice procjenom – prijepori u zakonodavstvu i praksi Bosne i Hercegovine i Hrvatske“, *Zbornik radova aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse*, br. 20 (2023): 324.

67. st. 10. ZPD-a propisuje da se u slučaju naknadnog otuđenja financijske imovine koja je stečena otuđenjem između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji te drugih članova uže obitelji i/ili otuđenjem između razvedenih bračnih drugova koje je u neposrednoj vezi s razvodom braka i/ili otuđenjem koje je u neposrednoj vezi s nasljeđivanjem, danom stjecanja financijske imovine smatra dan nabave pravnog prednika, dakle onoga od koga je član obitelji, bivši bračni drug ili nasljednik stekao poslovni udio.

Budući da je „dan nabave“ u oba zakonska stavka određen na istovjetan način, nije jasno zbog čega je darovanje izdvojeno u zasebni stavak. Jedina razlika između ta dva stavka je da čl. 67. st. 9. ZPD-a spominje dvije godine kao rok unutar kojeg obdarenik treba držati poslovni udio da bi primitak koji nastaje njegovim otuđenjem bio neoporeziv. Kako u čl. 67. st. 10. ZPD-a taj rok nije naveden, postavlja se pitanje jesu li sva naknadna otuđenja (unutar roka i nakon roka od dvije godine) svih osoba i po osnovama stjecanja o kojima govori čl. 67. st. 10. ZPD-a oporeziva ili nisu.

Budući da odredba čl. 67. st. 8. ZPD-a oslobađa od obveze plaćanja poreza sva otuđenja financijske imovine koja su učinjena nakon isteka roka od dvije godine na općoj razini, to bi svakako trebalo vrijediti i za situacije iz čl. 67. st. 10. ZPD-a. Međutim, kako u čl. 67. st. 10. ZPD-a nedostaje referenca na razdoblje od dvije godine, odredba bi se mogla tumačiti i na način da samo za darovanja vrijedi taj *lockup period*. Za situacije opisane u čl. 67. st. 10. ZPD-a, nije jasno je li otuđenje uvijek neoporezivo neovisno o isteku vremena ili je uvijek oporezivo bez obzira na istek vremena. Interpretativni izlaz bi se mogao sastojati u tome da bi svi porezno pogodovani ovlaštenici trebali biti izjednačeni u pogledu toga mogu li neoporezivo ili oporezivo otuđiti stečeni poslovni udio unutar roka od dvije godine. Tumačenje koje bi samo neku kategoriju stjecatelja stavljalo u povoljniji položaj u pogledu pitanja oporezivosti prijevremenih otuđenja stvorilo bi nejednakost njihova položaja.⁶⁹

Važan element procjene porezne osnovice kod dohotka od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka jest njegova tržišna vrijednost. Budući da poslovni udjeli nisu vrijednosni papiri i ne kotiraju na tržištu kapitala, njihova se vrijednost može procijeniti različitim metodama.⁷⁰ U skladu s čl. 67. st. 12. ZPD-a, ako dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka nije utvrđen ili nije prijavljen po tržišnim cijenama, porezna uprava utvrđuje dohodak po tržišnim cijenama. Odabir metodologije po kojoj će se procjenjivati tržišna vrijednost bio je predmet preispitivanja u upravnosudskoj praksi. Tako je u jednom upravnosudskom sporu tužitelj tvrdio da je porezno tijelo pogrešno postupilo kada je radi procjene tržišne vrijednosti poslovnog udjela koji je prenesen transakcijom između povezanih osoba, procjenjivalo njegovu knjigovodstvenu vrijednost i to na temelju podataka koji ne mogu imati snagu javnih isprava u smislu čl. 60. st. 2. Zakona o općem upravnom

69 Osobito se čini nepravednim staviti u lošiji položaj nasljednika u odnosu na daroprimca jer prema čl. 139. ZNa nasljednik odgovara za dugove ostavitelja do visine vrijednosti naslijeđene imovine. Tu odgovornost daroprimac nema, osim ako ju je ugovorom o darovanju preuzeo.

70 Spominju se metode temeljene na imovini poduzeća, na profitnoj snazi poduzeća, metode multiplikatora i kombinirane metode. Tako i: Mezulić Juric i Alpeza, „Izazovi prijenosa poslovanja“, 42-44.

postupku. Sud je, međutim, utvrdio da porezno tijelo po slobodnoj ocjeni može izabrati jedno od mjerila za procjenu propisanih u čl. 92. st. 3. i 4. OPZ-a, te da se upravni sud ne može upustiti u preispitivanje izbora metode i same slobodne procjene, već samo u ocjeni je li se porezno tijelo prilikom procjene kretalo u skladu sa svrhom radi koje mu je ovlast dana te je li se kretalo u granicama dane ovlasti.⁷¹

Utvrđi li porezna uprava obvezu rješenjem, porezni obveznik plaća porez po stopi od 12 % u roku od 15 dana od dostave rješenja, a dužan ga je prijaviti nadležnoj ispostavi porezne uprave najkasnije u roku od osam dana od dana otuđenja.⁷²

3. IZAZOVI POREZNOPRAVNOG MODELIRANJA PRIJENOSA POSLOVANJA U OBITELJSKIM DRUŠTVIMA U USPOREDNOM PRAVU

Uvodno je rečeno da se nacionalni propisi država članica EU-a (ali i država članica OECD-a) međusobno razlikuju u pogledu poreza na darovanja i/ili nasljedstva. Razlike u poreznim stopama su dramatične i kreću se od 0 % do 87,6 %.⁷³ Iako je taj porez primamljiv za državu, posebno ako se smatra instrumentom za smanjenje nejednakosti u raspodjeli bogatstva među građanima, njegov ograničeni kapacitet i negativan utjecaj na poduzetničku aktivnost dovode u pitanje njegovu svrhovitost, pa njegovo smanjenje i/ili napuštanje zagovaraju i pojedine studije.

Tako Steinbrenner, Weck i Zental u studiji iz 2024. godine⁷⁴ smatraju da je njemački sustav poreza na nasljedstvo (i darovanja), u odnosu na druge države iz uzorka, nezadovoljavajući jer porezno opterećenje nasljedstva može biti izuzetno visoko. Na uzorku od 33 države utvrđeno je da 26 država uopće ne naplaćuje porez na nasljedstvo ili pak u cijelosti oslobađa supružnike (a ponekad i djecu) od plaćanja poreza.⁷⁵ Autori su utvrdili da se Njemačka nalazi na posljednjem mjestu u pogledu poreznih olakšica pri oporezivanju nasljedstva kada je u pitanju bračni drug, dok je na pretposljednem mjestu kada je u pitanju dijete.⁷⁶ Također autori uočavaju da se, zbog složenog sustava poreznih olakšica, prijenos poslovanja u obiteljskim društvima u njemačkom pravu ne može zamisliti bez detaljnog poreznog planiranja.⁷⁷

71 Upravni sud u Rijeci, Us I-625/2025-8 od 24. srpnja 2025., para. 24.

72 Čl. 70. st. 17. ZPD-a. Odredbe o oporezivanju kapitalnih dobitaka ne primjenjuju se na otuđenje financijske imovine koja je stečena prije 1. siječnja 2016. godine. V. čl. 94. st. 3. ZPD-a. V. detaljnije u: Dujmović i Bassegli Gozze, „Utvrđivanje porezne osnovice“, 324-330.

73 Navode se pojedine države članice EU-a i njihova porezna stopa: Austrija 0 %, Belgija 3 – 80 %, Bugarska 0.4 – 6.6 %, Hrvatska 4 %, Cipar 0 %, Danska 0 – 52.07 %, Francuska 5 – 60 %, Njemačka 7 – 50 %, Grčka 1 – 40 %, Mađarska 9 – 18 %, Italija 4 – 8 %, Nizozemska 10 – 40 %, Portugal 10 %, Slovenija 5 – 39 %, Španjolska 7.65 – 87.6 %. Cristina Enache, *Estate, Inheritance, and Gift Taxes in Europe, 2025*, Tax Foundation, pristup 20. rujna 2025., <https://taxfoundation.org/data/all/eu/estate-taxes-inheritance-taxes-gift-taxes-europe/>.

74 Daniela Steinbrenner, Stefan Weck i Jan Zental, *An International Comparison of Inheritance Taxes* (München: Foundation for Family Businesses, 2024.).

75 Steinbrenner, Weck i Zental, *An International Comparison*, 44.

76 Steinbrenner, Weck i Zental, *An International Comparison*, 43.

77 Intuitivan način smanjenja poreznog opterećenja u njemačkom je poreznom pravu korištenje tzv. lančanih donacija. V. Reinhard Geck, „Kettenschenkung versus Schenkung unter Auflage:

Porezno pravo RH, u pogledu porezne stope na nasljedstva i darove, dobro stoji u komparativnom uzorku. K tome, prema stajalištu porezne uprave, darovanje ili nasljeđivanje poslovnih udjela uopće nije predmet oporezivanja na temelju ZLP-a, dok do oporezivanja može doći jedino kroz institut oporezivanja kapitalnog dobitka, u skladu sa ZPD-om, kako je i izloženo u drugom poglavlju ovoga rada.

Usporednopravno gledano, porezne stope primjenjive na nasljedstva i darovanja između članova obitelji razlikuju se ovisno o stupnju obiteljske bliskosti s nasljednikom/obdarenikom, ali i o iznosu koji se nasljeđuje. Većina europskih država ne oporezuje prijenose ispod određenog iznosa.⁷⁸ Dok Latvija ima poreze na darove, ali ne i na nasljedstvo, ostale države članice EU-a oporezuju ili nasljedstva ili darovanja ili oboje kategorije prijenosa.⁷⁹ Takav porezni tretman pri nasljeđivanju i/ili darovanju udjela u kapitalu trgovačkih društava može dovesti do toga da osnivači zadržavaju kontrolu nad društvom neprimjereno dugo, što može biti frustrirajuće za iduću generaciju. Stoga se komparativno ističe važnost poreznog planiranja i poslovnog savjetovanja obitelji s ciljem iznalaženja najpovoljnijeg modela.⁸⁰ Uočava se i trend postroženja uvjeta za pribavljanje poreznih oslobođenja. Tako je KPMG identificirao negativne promjene u oporezivanju nasljedstva i darova u Njemačkoj, Španjolskoj, Nizozemskoj i Grčkoj.⁸¹

U Nizozemskoj su se vodile rasprave o poreznoj shemi nasljeđivanja poduzeća gdje za članove obitelji postoje određene pogodnosti. Tako se porez na prijenos vlasništva nad nekretninama koje su dio imovine društva (nizoz. *overdrachtsbelasting*) ne plaća ako se obiteljski biznis prenosi na partnera, dijete, brata ili sestru. To obiteljsko izuzeće primjenjuje se i u slučaju prodaje poduzeća. Nizozemski Vrhovni sud smatra da takva obiteljska pogodnost ne krši načelo jednakosti.⁸² Međutim, prema *Global Tax Monitoru*,⁸³ u Nizozemskoj se raspravlja o isključenju nekretnina danih u zakup iz porezne osnovice pri prijenosu poduzeća. Posljedica toga bi bila da se nekretnine kao dio imovine društva prilikom prijenosa poslovanja neće moći oporezivati po povlaštenoj „obiteljskoj“ poreznoj stopi. Također, raspravlja se o smanjenju nominalne stope sada važećeg obiteljskog izuzeća u visini od 83 % za

das Ende einer langen Diskussion“, *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge* 30, br. 6 (2023): 292-296. Ta strategija poreznog planiranja objašnjava zašto je u prijenosima poslovne imovine više od 15 % maloljetnih primatelja. O tome v. Julia Jirmann, *Steuerprivilegien bei Erbschaften und Schenkungen – Auswirkungen auf die Verteilungsgerechtigkeit in Deutschland* (Bonn: Friedrich Ebert Stiftung, 2022.), 8.

78 Enache, *Estate, Inheritance*.

79 U nekim državama postoji i porez koji se plaća iz ostavine, prije nego što uopće nasljednici naslijede. V. usporedbu i objašnjenje koncepta i razlika u oporezivanju nasljedstva i darova. V. Al-Zaqeba, „Inheritance Risk Management“.

80 Gary A. Zwich i James J. Jurinski, *Tax and Financial Planning for Closely Held Family Business* (Cheltenham, Gloucestershire: Edward Elgar, 2019.), 208-210.

81 KPMG, *Global Family Business Tax Monitor 2023*, pristup 21. rujna 2025., <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2023/03/global-family-business-tax-monitor.pdf>.

82 *Hoge Raad der Nederlanden* [Vrhovni sud Nizozemske], ECLI:NL:HR:2003:AF9678 od 6. lipnja 2003., citirano prema Mascha Hoozeveld, Arjan, Lejour i Mitra Tydeman, „The importance“, 47.

83 KPMG, *Global Family Business*, 8.

porez na darove i nasljedstvo, što bi povećalo iznos poreza.

U Grčkoj⁸⁴ su izmijenjena pravila o porezu na darove tako da se dar bilo koje vrste (uključujući dionice i poslovne udjele u društvima) osobama prvog stupnja srodstva oporezuje stopom od 10 % na vrijednost imovine. Međutim, postoje i drugačiji trendovi. U Belgiji je sudska praksa u poreznim stvarima potvrdila da se određene aktivnosti povezane s nekretninama, koje nadilaze puko pasivno upravljanje nekretninama, mogu kvalificirati kao „gospodarska aktivnost“, što je jedan od uvjeta koje obiteljsko poduzeće mora ispuniti da bi se prijenos poslovnih udjela u tom društvu pogodio smanjenjem porezne stope pri nasljeđivanju ili oslobođenjem od plaćanja poreza na darove.⁸⁵

Francuska ima vrlo složen sustav djelomičnog oslobođenja od plaćanja poreza pri prijenosu obiteljskog poduzeća.⁸⁶ Čl. 787B tzv. Dutreilova pakta⁸⁷ odobrava djelomično oslobođenje u visini od 75 % vrijednosti poslovnih udjela ili dionica. Taj je zakon imao cilj spriječiti nasljednike od prodaje obiteljskog biznisa, kako bi platili porez na nasljedstvo. Primjenjuje se samo na poduzeća koja obavljaju komercijalnu, obrtničku, industrijsku ili poljoprivrednu aktivnost ili se radi o slobodnim profesijama ili holding društvima koja su obveznici poreza na dohodak i poreza na dobit. Uvjeti za odobravanje Dutreilova izuzeća su brojni, a propisani su u čl. 787B *Code général des impôts*.⁸⁸

Švedska predstavlja jedinstven primjer napuštanja poreza na nasljedstva i darove još 2004. godine. U istraživanju koje su proveli Sund i Bjuggren 2013. godine na uzorku od 143 malih i srednjih društva sa sjedištem u Švedskoj,⁸⁹ 92,3 % članova tih društava smatralo je da je napuštanje poreza na nasljedstva i darove olakšalo međugeneracijsku sukcesiju, no da to ipak nije čarobni štapić. Autori su smatrali da je poželjno omogućiti da se osnivačima omogući, ne nađu li osobe izvan obitelji kojima će prodati obiteljski biznis, da svoje udjele prodaju društvu kako bi zadržali svoj životni standard na koji su navikli, a tek potom da se razmotri besplatan prijenos udjela/dionica djeci. No također savjetuju da takav aranžman ne bi smio ići na uštrb održavanja likvidnosti društva, odnosno zaštite vjerovnika.⁹⁰

84 V. *Code on Tax on inheritance, gifts and parental provisions, Decree Law No 118/73* izmijenjen zakonom br. 2961/01. i dopunjen zakonima br. 3091/02., 3193/03., 3220/04., 3296/04., 3427/05., 3453/06., 3470/06., 3522/06., 3554/07., 3610/07., 3634/08., 3815/10., 3842/10., 3943/11., 4174/13.

85 KPMG, *Global Family Business*, 7.

86 Visconti Partners, *Family Business Transfer: Challenges, Taxation and Strategy*, pristup 19. rujna 2025., <https://www.visconti.partners/en/ressource/transmission-entreprise-familiale-enjeux-fiscalite-et-strategie>.

87 Čl. 787B, *Code général des impôts* (na snazi od 31. prosinca 2023.), izmijenjen zakonom *Loi n°2023-1322 du 29 décembre 2023 - art. 23 (V)*, Journal Officiel de la République française, br. 303 od 30. prosinca 2023.

88 Interestantno je da je jedan od uvjeta da se udjeli ili dionice moraju zadržati najmanje u razdoblju od dvije godine od dana prijenosa. V. čl. 787B. st. 3a.

89 Sund i Bjuggren, „No Gift and Inheritance Tax“, 149-160.

90 Sund i Bjuggren, „No Gift and Inheritance Tax“, 157. U hrvatskom su pravu vjerovnici društva u situacijama stjecanja vlastitih poslovnih udjela primjereno zaštićeni odredbama sadržanima u čl. 418. ZTD-a. Kao prvo, ne mogu se stjecati (niti uzimati u zalog) poslovni udjeli koji nisu

Kada je u pitanju oporezivanje kapitalnih dobitaka, stope su ujednačenije, ali je njihov raspon također velik (od 0 % do 42 %).⁹¹ RH u tom pogledu relativno dobro stoji s poreznom stopom od 12 % i nizom poreznih oslobođenja od kojih su neka predstavljena u ovome radu. Visoke stope poreza na kapitalne dobitke također mogu odvratiti osnivače od prijenosa poslovanja jer ulagači ne žele kupovati financijsku imovinu čiji će budući prijenos biti značajno oporeziv. Većina država članica EU-a poznaje obje kategorije poreza i na nasljedstva (i darove) i na kapitalne dobitke.

Stjecanje poslovnih udjela nasljeđivanjem u nizozemskom BV-u (ekvivalent d.o.o.-u) oporezuje se kao kapitalni dobitak po stopi od 31 % u 2025. godini. Porezna osnovica se uvijek vezuje za tržišnu vrijednost, čak i kada su poslovni udjeli darovani ili prodani ispod te vrijednosti. Interesantno je rješenje da se pod određenim uvjetima može zatražiti odgoda ispunjenja porezne obveze, tzv. shema odgode (DSR), ali samo ako BV ima poslovnu (operativnu) imovinu, ne i ako ima samo investicijsku imovinu.⁹² U Portugalu je od 1. siječnja 2023. godine⁹³ stupio na snagu novi propis kojim se utvrđuje da se na kratkoročne dobitke od prodaje dionica društava primjenjuju progresivne porezne stope (do 53 %), kada god se dionice drže manje od 365 dana. Inače je taj dobitak oporeziv po proporcionalnoj stopi od 28 %.

Iz ovog kratkog, ali zemljopisno razasutog komparativnog pregleda interesantno je švedsko stajalište prema kojem djeca trebaju biti tek posljednja opcija kojoj će se pribjeći u pitanjima međugeneracijskog prijenosa poslovanja, kao i da prije svega treba voditi računa o potrebama osnivača koji će kapitalizirati svoje dugogodišnje članstvo u društvu prodajom poslovnih udjela, bilo vanjskom kupcu, bilo društvu (engl. *buy-back*). Takvo viđenje upozorava da se prilikom planiranja sukcesije ne

do kraja uplaćeni (čl. 418. st. 1. ZTD-a). Međutim, ako se radi o potpuno uplaćenim poslovnim udjelima, ZTD polazi od zahtjeva za održavanjem temeljnog kapitala te uvjetuje da se vlastiti poslovni udjeli mogu stjecati samo onom imovinom koja prelazi temeljni kapital društva, jer bi u protivnom temeljni kapital društva bio oštećen. Dodatni kumulativni uvjet postoji ako društveni ugovor nalaže formiranje rezervi koje se ne smiju upotrijebiti za isplate članovima društva. Ako takve rezerve postoje, niti one ne smiju biti smanjene činjenicom da d.o.o. stječe vlastite poslovne udjele (čl. 418. st. 2. ZTD-a).

91 Navode se podaci o visini porezne stope u postotku u nekim državama članicama EU-a redoslijedom prema visini stope: Danska 42 %, Nizozemska 36 %, Francuska 34 %, Irska 33 %, Švedska 30 %, Španjolska 30 %, Austrija 27.5 %, Njemačka 26.4 %, Italija 26 %, Portugal 19.6 %, Poljska 19 %, Mađarska 15 %, Hrvatska 12 %, Bugarska 10 %, Rumunjska 1 %, Belgija 0 %, Slovenija 0 %. V.: Alex Mengden, *Capital Gains Tax Rates in Europe, 2025*, Tax Foundation, pristup 20. rujna 2025., <https://taxfoundation.org/data/all/eu/capital-gains-tax-rates-europe/>.

92 ESJ, *Transfer of the Family Business: Advisory Handbook 2025*, pristup 17. rujna 2025. https://esj.nl/application/files/1717/4902/2203/TRANSFER_OF_THE_FAMILY_BUSINESS_2025.pdf. Investicijska imovina općenito se smatra neoperativnom imovinom poput vrijednosnih papira, investicijskih nekretnina ili novčanih rezervi koje se ne koriste u aktivnim poslovnim aktivnostima.

93 V. pravnu osnovu u čl. 10. (port. *Mais-valias*, kapitalni dobitci), *Código do Imposto sobre o Rendimento das Pessoas Singulares Decreto-Lei 442-A/88* od 30. studenoga 1988., s posljednjim izmjenama *Lei n. 55-A/2025* od 22. srpnja 2025., *Diário da República*, br. 139/2025. Pri tom su izmjene navedene u tekstu one iz zakona *Lei n. 24-D/2022* od 30. prosinca 2022.

treba razlučiti samo izbor osobe i pravnog modela ovisno o više ili manje povoljnim poreznim stopama za neki od scenarija, nego se postavlja i pitanje čiji će se interes staviti u prvi plan prilikom sukcesije – interes osnivača, njegove obitelji ili interes društva – te na koji način sve te interese rangirati, odnosno objediniti. Naime, ako članovi obitelji dobiju na dar poslovne udjele, to ni u kojem slučaju ne jamči poslovni uspjeh društva. Stoga se s pravom postavlja pitanje je li i u interesu članova obitelji da poslovanje tog društva preuzme kompetentna (moguće i treća) osoba, dok bi članovi obitelji i dalje ostvarivali koristi od uspješnog nastavka poslovanja, makar i kroz manjinski udio u društvu.

Upravo o dilemi uključivanja trećih osoba u međugeneracijsku sukcesiju društva govori predmet o kojem je raspravljao Savezni porezni sud Njemačke (*Bundesfinanzhof*, u daljnjem tekstu: BFH). Imatelji poslovnog udjela u d.o.o.-u (u daljnjem tekstu: GmbH), ujedno i roditelji, smatrali su da njihov sin neće moći biti jedini sukcesor obiteljskog biznisa. Odlučili su prenijeti neke poslovne udjele menadžerima i dugogodišnjim zaposlenicima, dok su sinu prepustili 74,61 % poslovnih udjela. Posebno je bilo dogovoreno da prijenos poslovnih udjela ne smije biti uvjetovan niti ograničen, osobito ne kontinuitetom radnog odnosa s GmbH-om. Također je ugovoreno da se prijenos poslovnih udjela može poništiti ako porezna uprava ne odobri očekivana porezna oslobođenja.⁹⁴ Porezna je uprava tijekom poreznog nadzora u tom GmbH-u utvrdila da se besplatno stjecanje poslovnih udjela od strane petoro zaposlenika trebalo smatrati novčanom prednosti koja se, za potrebe oporezivanja, smatra plaćom (njem. *als Arbeitslohn zu berücksichtigender geldwerter Vorteil*), te je uračunala taj iznos dohodima poreznih obveznika. Žalba višem poreznom tijelu nije bila uspješna, ali je porezni sud prvog stupnja tužbu prihvatio.⁹⁵ Prema mišljenju prvostupanjskog poreznog suda, korist od prijenosa poslovnih udjela GmbH-a na zaposlenike tog društva nije predstavljala plaću, odnosno dohodak iz radnog odnosa. U nastavku, porezna je uprava zatražila poništenje presude prvostupanjskog poreznog suda i odbacivanje žalbe, o čemu je morao odlučiti BFH.

BFH je zaključio da prijenos poslovnih udjela zaposlenicima društva ne predstavlja novac, korist u novcu ili drugi primitak koji se daje za zaposlenje u smislu § 19 st. 1. reč. 1. br. 1. EstG-a u vezi s § 8 st. 8. reč. 1. EstG-a.⁹⁶ Poslovni udjeli nisu dodijeljeni u vezi s radnim odnosom, nego je odlučujući motiv za njihov prijenos bio provedba aranžmana o sukcesiji članstva u GmbH-u. Cilj je bio osigurati daljnji opstanak društva dodjeljivanjem poslovnih udjela iskusnim zaposlenicima koji će zajedno imati tzv. blokirajuću manjinu u društvu. BFH je zaključio da prijenos poslovnih udjela ne predstavlja naknadu za prošli ili budući rad, osobito zbog toga jer su svi zaposlenici primili jednak broj poslovnih udjela, unatoč vrlo različitim prihodima i radnom stažu u društvu, a dijelom i zbog činjenice da je taj primitak dala treća osoba (član društva), a ne sam poslodavac, iako sudska praksa dopušta da se

94 Radi se o oslobođenjima na temelju § 13a, § 13b i § 19a *Erbschaftsteuer- und Schenkungsteuergesetz* od 27. veljače 1997., BGBl. I S. 378.

95 *Finanzgericht des Landes Sachsen-Anhalt* [Financijski sud savezne države Saska-Anhalt], 3 K 161/21 od 27. travnja 2022.

96 *Einkommensteuergesetz*, od 8. listopada 2009., BGBl. I S. 3366, 3862.

neku novčanu korist smatra plaćom i kada ne dolazi od samog poslodavca, već od treće osobe.⁹⁷

4. ZAKLJUČAK

Osnivač obiteljskog društva koji razmišlja prepustiti svoja članska prava u d.o.o.-u drugoj osobi rukovodit će prilikom odabira svojeg (na)sljednika, među ostalim, i poreznim propisima koji uređuju prijenos poslovnog udjela na te osobe. Budući da članovi obitelji uživaju određene porezne pogodnosti prilikom nasljeđivanja i darovanja poslovnih udjela u d.o.o.-u, to može, uz ostale razloge, svakako predstavljati jedan razlog više da se poslovni udjeli prenesu upravo njima.

Radom je utvrđeno da darovanje ili nasljeđivanje poslovnog udjela nije predmet oporezivanja prema ZLP-u, kao matičnom zakonu koji uređuje oporezivanje darovanja ili nasljeđivanja. Međutim, sam ZLP ne isključuje mogućnost da se prijenosi poslovnih udjela, pa i darovanje i nasljeđivanje, oporezuju po drugim zakonima. Primjer toga je ZPD, prema kojem otuđenje poslovnog udjela dovodi do oporezivanja ostvarenog dohotka od kapitala po osnovi stjecanja kapitalnog dobitka. Predmet oporezivanja jest realizirani kapitalni dobitak, odnosno razlika između veće prodajne vrijednosti otuđene financijske imovine i njezine manje nabavne vrijednosti. Navedeno se primjenjuje na financijsku imovinu koja je stečena nakon 2016. godine, kada je ta promjena uvedena u porezno zakonodavstvo. ZPD samostalno definira otuđenje financijske imovine, pa prema tome i poslovnog udjela, obuhvaćajući prodaju, darovanje, zamjenu ili drugi prijenos, čime norma pokriva sve osnove stjecanja.

Članovi obitelji uživaju povlašten poreznopravni tretman jer otuđenja između njih načelno nisu oporeziva (čl. 67. st. 8. ZPD-a). Važno je naglasiti da ZPD samostalno određuje pojam članova uže obitelji, na način da u pojam uže obitelji uključuje i one subjekte koji su navedeni u čl. 14. st. 4. i 5. ZPD-a. Budući da se ZPD poziva na srodnike u prvoj liniji, autorice su mišljenja da bi u krug porezno pogodovanih ovlaštenika svakako trebalo uključiti i članove obitelji iz tzv. *linea directa*, koji ne moraju nužno biti u krugu onih o kojima govori čl. 14. st. 4. i 5. ZPD-a (npr. unuci). Razloge za takvo tumačenje nalaze u regulatornom pristupu ZLP-a koji je *lex generalis* za oporezivanje darovanja i nasljedstva, a koji također u čl. 9. st. 1. t. 1. ZLPa govori o srođnicima o uspravnoj liniji. U tom krugu osoba može se konstatirati načelna neoporezivost svih otuđenja poslovnih udjela između tih članova obitelji.

Nadalje, čl. 67. st. 8. ZPD-a predviđa još tri situacije koje ulaze u zonu neoporezivosti, uključujući i određene osobe koje više nisu ili uopće nisu članovi obitelji. Pod određenim uvjetima taj povlašten porezni tretman ima i bivši bračni drug, ako je otuđenje izvršeno između razvedenih bračnih drugova pod pretpostavkom da je u neposrednoj vezi s razvodom braka.

No primici od naslijeđene financijske imovine također se ne oporezuju, pri čemu svojstvo člana obitelji nije od presudnog značaja jer osnivač može oporučno

97 *Bundesfinanzhof*, VI-R67/14, BFHE 255, 125, BStBl II 2017, 69, par. 21. od 1. rujna 2016.

ostaviti poslovne udjele i trećoj osobi koja nije srodnik. Kao posljednju situaciju koja rezultira najširim poreznim oslobođenjem zakonodavac navodi da sva otuđenja financijske imovine od kojih je prošlo više od dvije godine od dana nabave, odnosno stjecanja te imovine ne podliježu oporezivanju. Taj porezni štiti definitivno uključuje i druge osobe osim članova obitelji jer proizlazi da se bilo čija i ikakva otuđenja financijske imovine neće oporezivati (na temelju dohotka od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka) ako se predmet otuđenja (financijska imovina) u imovini sljednika zadrži dulje od dvije godine. To zapravo znači da ZPD nagrađuje dugoročno držanje financijske imovine, općenito, u ovom slučaju poslovnih udjela u d.o.o.-u, neovisno o tome tko je stekao poslovni udio i po kojoj pravnoj osnovi, što bi uključivalo sve osnove stjecanja i osobe izvan obitelji. Na taj način osnivač može izvjesno utvrditi kakve će financijske posljedice imati prijenos poslovnog udjela po nekoj od osnova za različite krugove osoba koje vidi kao svoje sukcesore.

Određenu interpretativnu dilemu otvaraju čl. 67. st. 9 i 10. ZPD-a. Prema obrazloženju prijedloga ZPD-a, nakana zakonodavca bila je definirati „dan nabave“ financijske imovine radi preciziranja položaja osobe na koju su preneseni poslovni udjeli darovanjem, odnosno nasljeđivanjem ili drugim osnovama iz čl. 67. st. 8. ZPD-a (osim darovanja). Ta osoba postaje porezni obveznik u slučaju da otuđi stečenu financijsku imovinu. Oba zakonska stavka referiraju se na isti dan nabave (dan nabave pravnog prednika). Jedina razlika između njih jest u tome što se u čl. 67. st. 9. ZPD-a spominje rok od dvije godine, kao rok unutar kojeg obdarenik treba držati poslovni udio kako bi primitak koji nastaje njegovim otuđenjem bio neoporeziv, dok u čl. 67. st. 10. ZPD-a toga roka nema.

Stoga se postavlja pitanje jesu li sva naknadna otuđenja (unutar roka od dvije godine i više) svih osoba i po osnovama stjecanja iz čl. 67. st. 10. ZPD-a oporeziva ili nisu. Taj nedostatak referiranja na razdoblje od dvije godine u čl. 67. st. 10. ZPD-a može se tumačiti na dva načina. Prema jednom tumačenju, otuđenje (nasljednika, bivšeg bračnog druga i sl.) uvijek je neoporezivo, bez obzira na istek vremena ili je uvijek oporezivo bez obzira na istek vremena. Izlaz iz te dileme bi mogao biti da bi svi porezno pogodovani ovlaštenici (oslanjajući se na čl. 67. st. 8. ZPD-a) trebali biti izjednačeni u pogledu toga mogu li neoporezivo ili oporezivo otuđiti stečeni poslovni udio unutar roka od dvije godine. Tumačenje kojim bi se samo neku kategoriju stjecatelja stavljalo u povoljniji položaj u pogledu pitanja oporezivosti tzv. prijevremenih otuđenja stvorilo bi nejednakost njihova položaja, posebno ako bi se takav teret stavio primjerice nasljedniku, a ne i daroprimcu.

Stavljajući problematiku prijenosa poslovanja u obiteljskom društvu u usporednopravni kontekst, može se konstatirati da je hrvatski poreznopravni okvir razmjerno povoljan. Komparativna slika pokazuje duboke razlike među državama članicama EU-a u pogledu referentnih poreznih stopa, te vrlo različite i složene sustave poreznih oslobođenja za različite krugove ovlaštenika. Zbog toga se s pravom ističe da je prijenos poslovanja u obiteljskim društvima u državama koje imaju složen sustav poreznih oslobođenja nezamisliv bez usluge poreznih savjetnika.

Na temelju uočenih zakonodavnih trendova, rezultata provedenih usporednopravnih studija te analize nekih slučajeva iz inozemne poreznopravne i

upravnosudske prakse, vidljivo je da napuštanje poreza na darovanja i nasljedstva pospješuje prijenos poslovanja obiteljskog poduzeća na iduću generaciju u Švedskoj, no istodobno otkriva i određena „prethodna“ pitanja sukcesije: je li nužno obiteljski biznis prepustiti djeci, uzevši u obzir njihov legitiman interes da sudjeluju u koristima što ih je stvorio njihov roditelj ili je bolje prije toga razmotriti i druge opcije koje će i djeci i roditeljima i obiteljskom društvu osigurati trajni izvor prihoda. Može se reći da se u Švedskoj probija shvaćanje prema kojem treba razmotriti kombinaciju prodaje poslovnog udjela osnivača samom društvu ili vanjskom kupcu, kako bi se osigurao životni standard osnivača i nakon prestanka članstva, uz eventualno prepuštanje manjinskog udjela djeci. Ili kako to pokazuje primjer iz sudske prakse BFH-a, u kojem se osim djeci poslovni udio prenosi iskusnim zaposlenicima, pri čemu iskusni zaposlenici dobivaju onaj kvantum udjela koji omogućuje da budu u društvu blokirajuća manjina. Jedinstvenog recepta nema, jer je svako društvo i svaka obitelj priča za sebe. No prilikom planiranja sukcesije potrebno je voditi računa i o interesima društva, budući da će njegovo poslovanje u budućnosti predstavljati izvor blagostanja za sve dionike sukcesije.

Iz perspektive fiskusa ne može se reći da države slijede primjer aboliranja poreza na nasljedstva i darove koji je poduzela Švedska, a također se ne zamjećuje niti relaksacija oporezivanja kapitalnog dobitka. Iako većina promatranih zakonodavstava ima na raspolaganju određene poreznopravne olakšice za obiteljska društva, mjestimice se uočava i trend postroženja uvjeta koji nasljednike ili druge stjecatelje poslovnih udjela kvalificiraju za primjenu poreznopravnih olakšica. Stoga se može zaključiti da, općenito gledano, visoke stope poreza na darovanja, nasljedstva i kapitalne dobitke definitivno odgađaju sukcesiju obiteljskog poslovanja i frustriraju iduću generaciju. No zakonodavcima je to još uvijek važan prihod fiskusa od kojeg se nerado odriču i u vrlo uskim regulatornim silosima.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Alpeza, Mirela, Nives Grubišić i Martina Mikrut. *Business Transfer Barometar Hrvatska*. Zagreb: CEPOR, 2015. <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/BUSINESS-TRANSFER-BAROMETAR-HR-web.pdf>
2. Barbić, Jakša. „Stjecanje članstva u društvu s ograničenom odgovornošću“. *Pravo i porezi* 10, br. 1 (2001): 21-25.
3. Bego, Tino. „Nasljeđivanje poslovnog udjela“. *Pravo i porezi*, br. 9 (2017): 5-8.
4. Bego, Tino. „Prodaja i darovanje d.o.o.-a“. *Pravo i porezi*, br. 3 (2017): 84-90.
5. Braut Filipović, Mihaela. „Specifičnosti upravljanja obiteljskim društvima“. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 67, br. 6 (2017): 935-962, <https://hrcak.srce.hr/193109>
6. Braut Filipović, Mihaela i Antonija Zubović. „Legal Status of Croatian Family Farms“. U: *Exploring the Social Dimension of Europe, Essays in Honour of Nada Bodiroga-Vukobrat*, ur. Gerald G. Sander et al., 473-486. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 2021.
7. Chua, Jess H., James J. Chrisman i Pramodita Sharma. „Defining the Family Business by Behavior“. *Entrepreneurship Theory and Practice* 23, br. 4 (1999): 19-39, <https://doi.org/10.1177/104225879902300402>

8. Čulinović-Herc, Edita, Mihaela Braut Filipović i Sara Madžarov Matijević. „Prijenos poslovnog udjela u društvu s ograničenom odgovornošću u uvjetima smjene generacija“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 46, br. 1 (2025): 113-114, <https://doi.org/10.30925/zpfsr.46.1.6>
9. Čulinović-Herc, Edita, Sonja Marinac Rumora i Mihaela Braut Filipović. „Pravno uređenje odnosa članova u zatvorenim (*closely held*) društvima na primjeru hrvatskog društva s ograničenom odgovornošću“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 39, br. 1 (2021): 45-86, <https://doi.org/10.30925/zpfsr.39.1.2>
10. Dujmović, Ana i Vlaho Bassegli Gozze. „Utvrđivanje porezne osnovice procjenom – prijepori u zakonodavstvu i praksi Bosne i Hercegovine i Hrvatske“. *Zbornik radova aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse*, br. 20 (2023): 317-336, <https://pf.sum.ba/wp-content/uploads/2023/06/17-clanak.pdf>
11. Gavella, Nikola i Vlado Belaj. *Nasljedno pravo*. Zagreb: Narodne novine, 2008.
12. Geck, Reinhard. „Kettenschenkung versus Schenkung unter Auflage: das Ende einer langen Diskussion“. *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge* 30, br. 6 (2023): 292-296, <https://beck-online.beck.de/Beid/Y-300-Z-ZEV-B-2023-S-292-N-1>
13. Hoogeveen, Mascha, Arjan Lejour i Mitra Tydeman. „The Importance of Dutch Family Businesses and the Tax Facilities for Transfers under Inheritance Law or Gifts“. *Studi Tributari Europei* 13, br. 1 (2023): 1.41 - 1.56, <https://doi.org/10.6092/issn.2036-3583/19806>
14. Hrabar, Dubravka, ur. *Obiteljsko pravo*. Zagreb: Narodne novine, 2021.
15. Hrabar, Dubravka. „Priepori o sudskoj nadležnosti i poslovnim udjelima u svjetlu bračne stečevine“. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 72, br. 1-2 (2022): 189-211, <https://doi.org/10.3935/zpfz.72.12.05>
16. Ivkošić, Marko. „Kontrola nad dioničkim društvom u pravu preuzimanja i pravu povezanih društava“. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 60, br. 1 (2023): 37-63, <https://doi.org/10.31141/zrpfz.2023.60.147.37>
17. Jakupak, Tina. „Poslovni udjel(i) i bračna stečevina kroz praksu trgovačkih sudova“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 42, br. 2 (2021): 559-577, <https://doi.org/10.30925/zpfsr.42.2.17>
18. Jirmann, Julia. *Steuerprivilegien bei Erbschaften und Schenkungen – Auswirkungen auf die Verteilungsgerechtigkeit in Deutschland*. Bonn: Friedrich Ebert Stiftung, 2022.
19. Le Breton-Miller, Isabelle et al. „Toward and Integrative Model of Effective FOB Succession“. *Entrepreneurship Theory and Practice* 28, br. 4 (2004): 318-319, <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2004.00047.x>
20. Lončar Gordana i Sandra Pezo. *Zakon o porezu na dohodak s komentarom*. Zagreb: Institut za javne financije, 2024.
21. Markovinović, Hrvoje. „Prijenos poslovnog udjela – što jest, a što ne bi trebao biti“. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 72, br. 1-2 (2022): 213-244, <https://doi.org/10.3935/zpfz.72.12.06>
22. Mezulić Jurić, Petra i Mirela Alpeza. *Izazovi prijenosa poslovanja u malim i srednjim poduzećima*. Zagreb: CEPOR, 2017. <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Izazovi-prijenosa-poslovanja-u-malim-i-srednjim-poduze%C4%87ima.pdf>
23. Murad Ali Ahmad Al-Zaqeba. „Inheritance Risk Management and Tax Breaks for Family Businesses“. *Academic Journal of Business and Social Sciences* 8, br. 1 (2024): 1-30, <https://journal.uitm.edu.my/ojs/index.php/AJoBSS/article/view/4413/2412>
24. Schwendinger, Bernhard. „A Methodology to Explore Family Business Succession“. *International Journal of Management Cases* 13, br. 4 (2011): 34-41, https://www.researchgate.net/publication/263298764_A_METHODODOLOGY_TO_EXPLORE_FAMILY_BUSINESS_SUCCESSION

25. Shin, Hojong. „Avoiding Inheritance Taxes in Family Firms“. *Financial Management* 49, br. 4 (2020): 1051-1082, <https://doi.org/10.1111/fima.12308>
26. Steinbrenner, Daniela, Stefan Weck i Jan Zental. *An International Comparison of Inheritance Taxes*. München: Foundation for Family Businesses, 2024.
27. Stevanato, Dario. „Porezi kao čimbenik restrukturiranja trgovačkih društava“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 39, br. 4 (2018): 1623-1623, <https://doi.org/10.30925/zpfsr.39.4.6>
28. Sund, Lars-Göran i Per-Olof Bjuggren. „No Gift and Inheritance Tax: No Problems Left for Succession of Family-Owned Businesses?“ *European Business Law Review* 24, br. 1 (2013): 149-159, <https://doi.org/10.54648/eulr2013006>
29. Tagiuri, Renato i John Davis. „Bivalent Attributes of the Family Firm“. *Family Business Review* 9, br. 2 (1996): 199-208.
30. Tuhtan Grgić, Iva. „Ugovor o nasljeđivanju“. Doktorska disertacija, Zagreb: Pravni fakultet, 2014.
31. Vincencová, Eva, Monika Hodinková i Roman Horák. „The Tax Effects of the Family Business Succession“. *Procedia Economics and Finance* 34 (2015): 303-310, [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01634-2](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01634-2)
32. Zubović, Antonija i Edita Čulinović-Herc. „Piramidalne strukture i društva s uzajamnim udjelima kao oblik odstupanja od načela „jedna dionica – jedan glas“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 40, br. 1 (2019): 87-108, <https://doi.org/10.30925/zpfsr.40.1.4>
33. Zwich, Gary A. i James J. Jurinski. *Tax and Financial Planning for Closely Held Family Business*. Cheltenham, Gloucestershire: Edward Elgar, 2019.

Pravni propisi:

1. Direktiva (EU) 2017/828 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o izmjeni Direktive 2007/36/EZ u pogledu poticanja dugoročnog sudjelovanja dioničara. SL L 132, 20.5.2017, 1-25.
2. *Code général des impôts*, izmijenjen zakonom *Loi n°2023-1322 du 29 décembre 2023 - art. 23 (V)*, Journal Officiel de la République française, br. 303 od 30. prosinca 2023.
3. *Code on Tax on inheritance, gifts and parental provisions, Decree Law No 118/73* izmijenjen zakonom br. 2961/01. i dopunjen zakonima br. 3091/02., 3193/03., 3220/04., 3296/04., 3427/05., 3453/06., 3470/06., 3522/06., 3554/07., 3610/07., 3634/08., 3815/10., 3842/10., 3943/11., 4174/13.
4. *Código do Imposto sobre o Rendimento das Pessoas Singulares* [Zakonik o porezu na dohodak], *Decreto-Lei 442-A/88* od 30. studenoga 1988., s posljednjim izmjenama *Lei n. 55-A/2025* od 22. srpnja 2025., Diário da República, br. 139/2025.
5. *Einkommensteuergesetz*, od 8. listopada 2009., BGBl. I S. 3366, 3862.
6. *Erbschaftsteuer- und Schenkungsteuergesetz* od 27. veljače 1997., BGBl. I S. 378.
7. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15., 98/19., 47/20., 49/23.
8. Zakon o lokalnim porezima, Narodne novine, br. 115/16., 101/17., 114/22., 114/23., 152/24.
9. Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, br. 48/03., 163/03., 35/05., 127/13., 33/15., 14/19.
10. Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, Narodne novine, br. 29/18., 32/19., 18/23.
11. Zakon o obrtu, Narodne novine, br. 143/13., 127/19., 41/20.
12. Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, br. 115/16., 106/18., 121/19., 32/20., 138/20., 151/22., 114/23., 152/24.
13. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 111/12., 125/11., 68/13., 110/15., 40/19., 34/22., 114/22., 18/23., 130/23., 136/24.

14. Zakon o tržištu kapitala, Narodne novine, br. 65/18., 17/20., 83/21., 151/22., 85/24., 126/25.

Sudska praksa:

1. *Bundesfinanzhof* [Savezni porezni sud Njemačke], VI-R67/14, BFHE 255, 125, BStBl II 2017 od 1. rujna 2016.
2. *Finanzgericht des Landes Sachsen-Anhalt* [Financijski sud savezne države Saska-Anhalt], 3 K 161/21 od 27. travnja 2022.
3. *Hoge Raad der Nederlanden* [Vrhovni sud Nizozemske], ECLI:NL:HR:2003:AF9678 od 6. lipnja 2003.
4. Upravni sud u Rijeci, Us I-625/2025-8 od 24. srpnja 2025.
5. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Gr1-38/09-2 od 24. veljače 2009.
6. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Gr1-137/06-2 od 13. travnja 2006.
7. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Gr1-526/14-2 od 8. prosinca 2014.
8. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2128/2010-2 od 18. prosinca 2012.
9. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-855/2014 od 13. rujna 2017.
10. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-2575/2017 od 8. svibnja 2018.
11. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-3111/2016 od 1. rujna 2016.
12. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-4469/2017 od 17. prosinca 2019.

Mrežne stranice:

1. Enache, Cristina. *Tax Foundation, Inheritance, and Gift Taxes in Europe, 2025*. Tax Foundation. Pristup 20. rujna 2025. <https://taxfoundation.org/data/all/eu/estate-taxes-inheritance-taxes-gift-taxes-europe/>
2. ESJ. *Transfer of the Family Business: Advisory Handbook 2025*. Pristup 17. rujna 2025. https://esj.nl/application/files/1717/4902/2203/TRANSFER_OF_THE_FAMILY_BUSINESS_2025.pdf
3. Europska komisija. *Business Transfers*. Pristup 27. rujna 2025. https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/continuity-and-exit/business-transfers_en
4. Europska komisija. *Family Business*. Pristup 15. rujna 2025. https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-fundamentals/family-business_en
5. Europska komisija. *Overview of Family-Business-Relevant Issues: Research, Networks, Policy Measures And Existing Studies*. Pristup 15. rujna 2025. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/10388/attachments/1/translations/en/renditions/native>
6. KPMG. *Global Family Business Tax Monitor 2023*. Pristup 21. rujna 2025. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2023/03/global-family-business-tax-monitor.pdf>
7. Mengden, Alex. *Capital Gains Tax Rates in Europe, 2025*. Tax Foundation. Pristup 20. rujna 2025. <https://taxfoundation.org/data/all/eu/capital-gains-tax-rates-europe/>
8. OECD. *Inheritance Taxation in OECD Countries, OECD Tax Policy Studies, br. 28*. Pristup 17. rujna 2025. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/05/inheritance-taxation-in-oecd-countries_2d33ceae/e2879a7d-en.pdf
9. Visconti Partners. *Family Business Transfer: Challenges, Taxation and Strategy*. Pristup 19. rujna 2025. <https://www.visconti.partners/en/ressource/transmission-entreprise-familiale-enjeux-fiscalite-et-strategie>

Ostalo:

1. Ministarstvo financija, Porezna uprava. Mišljenje Porezne uprave, klasa: 410-01/17-01/699, ur. br.: 513-07-21-01/17-2 od 11. travnja 2017. Pristup 12. rujna 2025. https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19517
2. Ministarstvo financija, Porezna uprava. Mišljenje Porezne uprave, klasa: 410-01/17-08/29, ur. br.: 513-07-21-01/18-4 od 19. ožujka 2018. Pristup 9. rujna 2025. <https://www.iusinfo.hr/misljenja-i-tumacenja/MMIN201D20180319N1634026519>

3. Ministarstvo financija, Porezna uprava. Mišljenje Porezne uprave, klasa: 410-01/18-01/96, ur. br.: 513-07-21-01/18-2 od 3. travnja 2018. Pristup 12. rujna 2025. <https://www.iusinfo.hr/misljenja-i-tumacenja/MMIN201D20180403Nm399013551>
4. Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o obiteljskim poduzećima u Europi kao izvoru novog rasta i boljih radnih mjesta (samoinicijativno mišljenje), SL C 13, 15.1.2016., 8-13.

Edita Čulinović-Herc*
Nataša Žunić Kovačević**
Viktorija Pisačić***

Summary

CHALLENGES AND SELECTED ISSUES IN THE TAX TREATMENT OF BUSINESS TRANSFERS IN FAMILY ENTERPRISES

The tax aspects of transferring a business to the next generation within family enterprises significantly influence the founder's decision regarding both the choice of successor and the method of transfer. In Croatia, as in many other jurisdictions, family members are granted certain tax advantages in connection with the donation and/or inheritance of a founder's business assets. This paper analyses the tax treatment applicable to family members upon the acquisition of shares in a limited liability company (LLC) through donation and/or inheritance, in accordance with Croatian tax legislation, judicial and commercial practice, and the practice of the Tax Administration. The identified challenges and selected issues are considered in the context of challenges observed in comparative law, and recommendations are proposed for improving the regulatory framework in the Republic of Croatia.

Keywords: *family enterprises; Income Tax Act; shares in LLC; gift of a share in LLC; inheritance of shares in LLC.*

* Edita Čulinović-Herc, Ph.D., Full Professor, University of Rijeka, Faculty of Law; edita.culinovic.herc@pravri.uniri.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6177-8057>.

** Nataša Žunić Kovačević, Ph.D., Full Professor, University of Rijeka, Faculty of Law; natasazk@pravri.uniri.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6923-5658>.

*** Viktorija Pisačić, Univ. mag. iur., Assistant, University of Rijeka, Faculty of Law; vpisacic@pravri.uniri.hr. ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1033-6827>.

This paper has been written within the scope of the project "Governance and Restructuring of Family Businesses in the Age of Generational Transition" (uniri-iz-25-23), funded by European Union – NextGenerationEU via the Croatian National Recovery and Resilience Plan 2021-2026, in conjunction with the University of Rijeka, Faculty of Law Programme Financing. The views and opinions expressed are solely those of the authors and do not necessarily reflect the official position of the European Union or the European Commission. Neither the European Union nor the European Commission can be held responsible for them.

◆ Collected Papers of the Faculty of Law of the University of Rijeka is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International licence (CC BY-NC-ND 4.0).

